

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

Ο ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΑΙΓΛΗ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

**ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΠΕΛΑΓΙΔΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ**

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ, 2012

Ο συνεργατισμός ως συγκριτικό πλεονέκτημα της Κυπριακής Οικονομίας

Περιεχόμενα

Περίληψη (στην Ελληνική)	5
Περίληψη (στην Αγγλική)	6
1. Εισαγωγή.....	7
2. Συνεργατισμός	10
2.1 Η γένεση της Συνεργατικής οργάνωσης	10
2.1.1 Το έναυσμα για την ίδρυση του Συνεργατισμού στην Ευρώπη	10
2.1.2 Οι πρώτες Συνεργατικές Εταιρείες	12
2.1.2.1 Ο καταναλωτικός συνεταιρισμός των σκαπανέων του Rochdale	12
2.1.2.2 Οι συνεργατικές εταιρείες Raiffeisen.....	13
2.2 Ο Συνεργατισμός στην Ευρώπη	15
2.2.1 Τύποι Συνεταιρισμών.....	15
Συνεταιρισμοί που προσφέρουν μια υπηρεσία στα μέλη.....	15
Χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί.....	16
Γεωργικοί ή αγροτικοί συνεταιρισμοί.....	16
Συνεταιρισμοί καταναλωτών.....	17
Συνεταιρισμοί κατοικίας	18
Συνεταιρισμοί παροχής δημόσιων υπηρεσιών	19
Συνεταιρισμοί κοινών υπηρεσιών ή συνεταιρισμοί υπηρεσιών υποστήριξης	20
Συνεταιρισμοί εργαζομένων.....	21
Συνεταιρισμοί παραγωγών(SCOP)	21
Συνεταιρισμοί εργασίας	22
Συνεταιρισμοί στον κόσμο	23
2.3 Το Συνεργατικό Κίνημα ανά το παγκόσμιο	24
2.3.1 Ο Συνεργατισμός ως ένα κράμα επιστημονικών κλάδων.....	26
3. Ο Συνεργατισμός στην Κύπρο.....	28
3.1 Το έναυσμα για την ίδρυση του Συνεργατισμού στην Κύπρο	28

3.1.2 Η εκδήλωση των πρώτων συνεργατικών προσπαθειών στην Κύπρο	30
3.1.3 Η ίδρυση των πρώτων Συνεργατικών Εταιρειών στην Κύπρο.....	31
3.2 Το Ευρωπαϊκό Συνεργατικό Κίνημα και η Κύπρος.....	33
3.2.1.Η έννοια του Ευρωπαϊκού Συνεργατικού Κινήματος.....	33
3.2.2Το Συνεργατικό Κίνημα στην Κύπρο.....	34
3.2.2.1 Προοπτικές και στρατηγικοί στόχοι.....	35
3.2.2.2 Πτυχές του κοινωφελούς έργου του Συνεργατικού Κινήματος	38
Ικανοποίηση στεγαστικών αναγκών:	38
Ικανοποίηση εκπαιδευτικών αναγκών	38
Ικανοποίηση αναγκών υγείας.....	38
Ικανοποίηση επαγγελματικών αναγκών.....	39
Ικανοποίηση άμεσων προσωπικών αναγκών	39
Ικανοποίηση αναγκών του αγροτικού πληθυσμού.....	39
Ικανοποίηση καταναλωτικών αναγκών.....	39
Υπηρεσίες προς την Πολιτεία	40
Υπηρεσίες στην αγορά εργασίας.....	40
Προσφορά στον πολιτισμό και τον αθλητισμό	41
Φιλανθρωπική προσφορά.....	41
Προσφορά στην τρίτη ηλικία	41
Προσφορά στη νέα γενιά.....	41
Καλλιέργεια αποταμιευτικού πνεύματος και προώθηση της αποταμίευσης	42
Αντιπροσώπευση της Κύπρου στο διεθνή χώρο	42
Παρεμβάσεις σε εξειδικευμένες οικονομικές δραστηριότητες.....	42
3.2.3 Το Συνεργατικό Κίνημα και η εναρμόνισή του με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο	42
4. Συνεργατικό Κίνημα: Αξία, Δυνατότητες και προκλήσεις.....	44
4.1 Βασικότερες διαχρονικές πτυχές του έργου του Συνεργατικού Κινήματος	44

4.2 Οι σοβαρές προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Συνεργατικό κίνημα	44
4.4 Ο πόλεμος των επιτοκίων και η πολιτική του Συνεργατισμού	46
4.5 Τα κυριότερα πλεονεκτήματα που προσφέρουν τα Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα.....	46
4.6 Η ανθεκτικότητα του Συνεργατικού Επιχειρηματικού Μοντέλου σε περίοδο οικονομικής κρίσης.....	47
4.7 Διεθνές Έτος Συνεταιρισμού.....	48
4.7.1 Οι συγχωνεύσεις των συνεργατικών εταιρειών και ο στόχος τους.....	51
5. Οι επιδόσεις των Κυπριακών Συνεργατικών Τραπεζών. Μια συγκριτική ανάλυση	53
6. Συμπεράσματα.....	63
7. Βιβλιογραφία	66
7.1 Ελληνική βιβλιογραφία.....	66
7.2 Ξένη βιβλιογραφία	67

Περίληψη (στην Ελληνική)

Στην εργασία που ακολουθεί, αναφερθήκαμε επιμελώς στον Συνεργατισμό ως φορέα ανάπτυξης για την Κυπριακή Οικονομία. Ορίστηκε ο Συνεργατισμός σαν έννοια, και καταγράφηκε η ιστορική αναδρομή του. Έπειτα, αναφερθήκαμε στους διάφορους τύπους Συνεργατισμού, πριν αναφερθούμε συγκεκριμένα στον Συνεργατισμό στην Κύπρο. Παρουσιάσαμε το ιστορικό του Συνεργατισμού στην Κύπρο, τις προοπτικές του και τους στρατηγικούς του στόχους, καθώς και το κοινωφελές του έργο. Επίσης, αναφερθήκαμε ειδικότερα στο Συνεργατικό Κίνημα και στις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει, και στην ανθεκτικότητα του σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Τέλος, κάναμε μία συγκριτική μελέτη αποτελεσμάτων για τα έτη 2007-2008-2009 και 2010, παρουσιάζοντας οικονομικά μεγέθη και ποσοστά σχετικά με τον Συνεργατισμό στην Κύπρο. Στα συμπεράσματα μας εν τέλει καταγράψαμε το γεγονός ότι ο Συνεργατισμός να αποτελέσει εξαιρετική λύση για την Κύπρο, στην περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Περίληψη (στηνΑγγλική)

In the following paper,we referred assiduously in Communitarianism as an institution of growth for the Cypriot Economy. The definition of Communitarianism was given, and its historical retrospection was recorded. Then, we reported the various types of Communitarianism, before we referred more specifically to Communitarianism in Cyprus. We presented the background of Communitarianism in Cyprus, his prospects and his strategic objectives, as well as its public benefits. We also referred more specifically in the Communitarian Movement and in the challenges that has to face up to, and in his resistibility in periods of economic crisis. Finally, we made a comparative research for the years 2007-2008-2009-2010 that contained economic rates and percentages about Communitarianism in Cyprus. In our conclusions we recorded the fact that Communitarianism can constitute an exceptional solution for Cyprus, in the period of economic crisis.

1. Εισαγωγή

Ζώντας μέσα στην κοινωνία το άτομο είναι αναγκασμένο να συναλλάσσεται, σ' όλους τους τομείς της ζωής του, με τους συνανθρώπους του. Η ανάγκη αυτή της συναλλαγής οδήγησε τα άτομα σε σχέσεις εξάρτησης του ενός από τον άλλον και μάλιστα σε σχέσεις όχι πάντα αγαθές, ανθρώπινες, αλλά πολλές φορές καταπιεστικές και βάνανυσες. Η εξάρτηση αυτή και η ανισότητα μεταξύ των ατόμων ήταν, από τις παλιότερες εποχές μέχρι σήμερα, πιο έκδηλη στον οικονομικό τομέα. Κατά τη μακρόχρονη δηλαδή πορεία των οικονομικών συναλλαγών μεταξύ των ατόμων, κατόρθωσαν ορισμένα άτομα να αποκτήσουν μια περιουσιακή υπεροχή και γενικότερα μια ανώτερη οντότητα μέσα στην κοινωνία σε σύγκριση με τους άλλους συνανθρώπους τους.

Από τον 19^ο αιώνα όμως τα πράγματα άλλαξαν αισθητά και συνέχεια καλυτερεύουν με την θεσμική γένεση και ανάπτυξη του Συνεργατισμού. Το βασικό αντικείμενο με το οποίο ασχολείται ο Συνεργατισμός είναι η βελτίωση της οικονομικής και της κοινωνικής κατάστασης του ατόμου θέλοντας να βλέπει τον άνθρωπο να δρα σαν σύνολο και όχι σαν μεμονωμένο άτομο όντας απαλλαγμένος από κάθε νοσηρό ατομιστικό συναίσθημα, να ανεβαίνει οικονομικά συνεργαζόμενος με τους συνανθρώπους του και όχι εκμεταλλευόμενος αυτούς. Με άλλα λόγια, ο Συνεργατισμός προωθεί την οικονομική άνοδο του ατόμου με βάση τη συνεργασία και την ευγενή άμιλλα και όχι με τον σκληρό ανταγωνισμό. Οπότε, παραταξιακά ικανοποιεί κανέναν και γι' αυτό μπορεί να έχει και πολλούς εχθρούς, οι οποίοι τον επιτίθενται με πολλές αλλά αστήρικτες κατηγορίες.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι ο Συνεργατισμός πολεμήθηκε ανέκαθεν από ορατές αλλά και από υπόγειες(κυρίως) δυνάμεις, και έτσι δεν μπόρεσε να γίνει γνωστός στο ευρύτερο κοινό καθώς πολεμήθηκε, γιατί θεωρείται ότι καταργεί την ιδιωτική πρωτοβουλία του ατόμου. Πρέπει, όμως να λάβουμε υπόψη μας ότι όταν το άτομο δρα μόνο του, για να ανεβεί οικονομικά ψηλά, πρέπει αναπόφευκτα να εκμεταλλευτεί άλλα άτομα, λίγο ως πολύ. Εάν δεν το κάνει αυτό, τότε θα γίνει ο ίδιος αντικείμενο εκμετάλλευσης από τους άλλους και άρα σαν μέσος δρόμος υπάρχει μόνο η συνεργασία. Με τις αρχές της συνεργασίας, η ελευθερία και η ιδιωτική πρωτοβουλία του ατόμου χαλιναγωγούνται, αυτοπεριορίζονται και δεν μετατρέπονται σε ασυδοσία και έτσι πλάθεται μια κοινωνία οικονομικά και κοινωνικά δίκαιη και αληθινά δημοκρατική. Αυτή λοιπόν είναι σε γενικές γραμμές η αποστολή του Συνεργατισμού έστω και αν αυτός βρίσκει αντιπάλους και από τους λίγους και από τις μάζες. Οι μεν λίγοι τον καταπολεμούν

γιατί θίγονται τα προσωπικά τους συμφέροντα, οι δε μάζες από άγνοια και από παρασυρμό (Μαριάδης, 2012).

Η πρόσφατη μαζική, δημόσια διάσωση των ιδιωτικών, επενδυτικών τραπεζών έχει υπογραμμίσει τις αρετές του συνεργατικού συστήματος το οποίο είναι λιγότερο εκτεθειμένο σε κίνδυνο και λιγότερο καθοδηγούμενο από την ανάγκη για αποκόμιση κερδών για τους επενδυτές και «μπόνους» για τα διευθυντικά στελέχη. Οι αποταμιευτικές και πιστωτικές συνεργατικές, γνωστές ως πιστωτικοί συνεταιρισμοί ή SACCOs, οικοδομικοί συνεταιρισμοί και συνεργατικές τράπεζες σε όλο τον κόσμο αναφέρουν ότι εξακολουθούν να είναι οικονομικά υγιείς, και ότι οι πελάτες ακόμη προτιμούν τον συνεργατισμό λόγω της ιδιαίτερα μεγάλης αξιοπιστίας που τον χαρακτηρίζει ακόμη. Κάτι τέτοιο συμβαίνει λόγω του ότι ο συνεργατικός τραπεζικός τομέας είναι εξαιρετικά μεγάλος (το Παγκόσμιο Συμβούλιο Πιστωτικών Συνεταιρισμών αποτελείται από 49000 πιστωτικούς συνεταιρισμούς ως μέλη και 177 εκατομμύρια ανεξάρτητα μέλη σε 96 χώρες). Ο διεθνής συνεταιρισμός Raiffeisen εκτιμάται σε 900000 συνεργατικές εταιρείες με 500 εκατομμύρια μέλη σε 100 χώρες τα οποία λειτουργούν σύμφωνα με τις αρχές του συνεταιρισμού που συντάχθηκαν στην Γερμανία από τον Friedrich Raiffeisen. Στην Ευρώπη μόνο, υπάρχουν 4200 τοπικές συνεργατικές τράπεζες, 60000 παραρτήματα και ένα μερίδιο αγοράς ύψους 20%. Οι τράπεζες εξυπηρετούν 45 εκατομμύρια μέλη και 159 εκατομμύρια πελάτες (DeVries, 2009) καθώς μερικές από τις μεγαλύτερες τράπεζες παγκοσμίως είναι συνεργατικές. Για παράδειγμα μέλη της συνεργατικής τράπεζας Rabobank αποτελούν το 50% των Ολλανδών πολιτών, και αποτελεί την μεγαλύτερη αγροτική τράπεζα σε ολόκληρο τον κόσμο και έχει αξιολογηθεί ως η τρίτη ασφαλέστερη τράπεζα (OCDC, 2007).

Η ουσία του συνεργατισμού είναι μάλλον αρκετά απλή. Είναι ότι αυτά τα μέλη τα οποία αποτελούν τους αποταμιευτές και τους δανειολήπτες χρησιμοποιούν τον συνεταιρισμό για να ανακυκλώσουν το χρήμα από εκείνους που το κατέχουν σε αυτούς που το χρειάζονται, χωρίς κάποιος που πρέπει να λάβει κάποιο κέρδος, καθώς τα επιτόκια εξυπηρετούν το σύστημα ώστε να λειτουργεί προς το συμφέρον όλων.

Η παρούσα εργασία καλείται να υλοποιήσει ένα στόχο με δύο κατευθύνσεις. Βάση της πρώτης κατεύθυνσης, η μελέτη αυτή αποβλέπει στον εμπλουτισμό του γνωσιολογικού υποβάθρου γύρω από το φαινόμενο του συνεργατισμού σε τοπικό αλλά και διεθνές επίπεδο, προσφέροντας παράλληλα στοιχεία από την ιστορία για την ανθεκτικότητα και αντοχή του συνεργατισμού. Η δεύτερη κατεύθυνση στοχεύει στην συγκριτική μελέτη του φαινομένου του

Συνεργατισμού όπως λειτουργεί στη χώρα μας με άλλες χώρες. Κάτι τέτοιο καλείται να δημιουργήσει ερωτηματικά ως προς τη λειτουργία των συνεργατικών ιδρυμάτων στην Κύπρο και τους τομείς με τους οποίους ασχολείται και κατά πόσο ο Συνεργατισμός μπορεί να επιβιώσει σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Τέτοια ερωτηματικά καλούνται να απαντηθούν μέσα από τα ευρήματα-εισηγήσεις αυτής της εργασίας και την περιγραφή των πλεονεκτημάτων εφαρμογής τους για την κυβέρνηση και τις ρυθμιστικές αρχές του Συνεργατισμού της σύγχρονης Κύπρου.

Τα ερωτήματα που καλείται λοιπόν να απαντήσει η εργασία που εκπονήσαμε, είναι αν ο Συνεργατισμός αποτελεί μία απάντηση στα σημερινά προβλήματα της οικονομικής κρίσης, αν μπορεί να είναι αποδοτικός σε συνθήκες αγορές (και δίκαιος, σε μεγάλο βαθμό), αν είναι εφικτή η επιβίωσή του και ποια είναι τα πλεονεκτήματα που μπορεί να προσφέρει, συγκεκριμένα στην Κυπριακή οικονομία.

Η παρούσα εργασία ξεκινά παρέχοντας στοιχεία για τον Συνεργατισμό όπως αυτός λειτουργεί στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών χωρών και κυριότερα της Κύπρου. Στόχος των πρώτων κεφαλαίων είναι η συγκριτική μελέτη του Συνεργατισμού και των τομέων με τους οποίους ασχολείται εντός της χώρας μας με άλλες χώρες της Ευρώπης. Μία τέτοια μελέτη μπορεί να εισηγηθεί κάποιους τομείς τους οποίους θα μπορούσε να υιοθετήσει ο Συνεργατισμός στην Κύπρο και να ασχοληθεί με αυτούς ώστε να ανελιχθεί ακόμη περισσότερο. Ταυτόχρονα, γίνεται μία ιστορική αναδρομή για τον Συνεργατισμό στην Κύπρο, καταγράφοντας τους τομείς με τους οποίους ασχολείται σήμερα, τον ρόλο που κατέχει στην οικονομία της χώρας μας και κυρίως τις αρχές και αξίες που ενστερνίζεται. Τα τελευταία κεφάλαια δίνουν έμφαση στο 2012 ως το διεθνές έτος των Συνεταιρισμών καταγράφοντας τα πλεονεκτήματα που συναντούμε στον Συνεργατισμό τα οποία τον κάνουν να παρουσιάζεται ως λιγότερο εκτεθειμένο στον κίνδυνο που προέκυψε στις μέρες μας μετά από την οικονομική και τραπεζική κρίση. Τέλος στο Κεφάλαιο 5, διεξάγεται εμπειρική έρευνα με σκοπό τη διερεύνηση της ανθεκτικότητας του Κυπριακού Συνεργατισμού Τραπεζικού Συστήματος. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται διαχρονικά οι δείκτες οικονομικών μεγεθών, Ρευστότητας, Καθαρών Κερδών και Ζημιών, καθώς και οι συσσωρευμένες πρόνοιες για επισφαλή χρέη για τελευταία έτη.

2. Συνεργατισμός

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται αναφορά στην έννοια του Συνεργατισμού ως μία σκέψη για συνεργατική οργάνωση της κοινωνίας της οποίας η αφορμή υπήρξαν οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούσαν στην Ευρώπη. Καταγράφονται οι πρώτοι συνεργατικοί οργανισμοί που ιδρύθηκαν στην Ευρώπη και περιγράφονται οι βασικές αρχές που διέπουν τον Συνεργατισμό.

2.1 Η γένεση της Συνεργατικής οργάνωσης

2.1.1 Το έναυσμα για την ίδρυση του Συνεργατισμού στην Ευρώπη

Κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα, η ευρωπαϊκή ήπειρος και η επικρατούσα κοινωνική τάξη σαρώθηκαν κυριολεκτικά από πολλές και σημαντικές εξελίξεις που σημειώθηκαν στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό τομέα. Δύο όμως ήταν τα δεσπόζοντα γεγονότα, τα οποία άλλαξαν ριζικά τον κοινωνικό χάρτη της Ευρώπης, η Γαλλική και η Βιομηχανική Επανάσταση.

Το πρώτο σημαντικό γεγονός ήταν η *Γαλλική Επανάσταση*, η οποία εκδηλώθηκε το Μάιο του 1789 και ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 1795. Οι ιδέες της Γαλλικής Επανάστασης, όπως εκφράζονταν στη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη που ψηφίστηκε από την Εθνική Συνέλευση της επαναστατημένης Γαλλίας, διαδόθηκαν ταχύτατα σε ολόκληρη την Ευρώπη και τότε ήταν που τα άτομα άρχισαν να διεκδικούν μαχητικά τα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά δικαιώματά τους.

Το δεύτερο σημαντικό γεγονός ήταν η *Βιομηχανική Επανάσταση*, η οποία άρχισε με την εκβιομηχάνιση της αγγλικής οικονομίας και επεκτάθηκε γρήγορα στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης και κυρίως στη Γαλλία, Γερμανία, Βέλγιο, Ιταλία και σε άλλες χώρες. Η εκβιομηχάνιση των οικονομιών των ευρωπαϊκών χωρών επέφερε σοβαρότατες αλλαγές και έσεισε συθέμελα τις κοινωνικές ισορροπίες που επικρατούσαν, δημιουργώντας τεράστια κοινωνικά προβλήματα. Οι εξελίξεις που σημειώθηκαν οδήγησαν στη δραματική μείωση των εργαζομένων στη γεωργία και στη μεταφορά τους στα αστικά βιομηχανικά κέντρα. Εκεί, ως εργάτες στα εργοστάσια, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, προσέφεραν την εργασία τους κάτω από απάνθρωπες και αφόρητες συνθήκες. Ο εργάσιμος χρόνος έφθανε μέχρι τις δεκαοκτώ ώρες το εικοσιτετράωρο και η αμοιβή των εργαζομένων ήταν τόσο χαμηλή που δύσκολα επαρκούσε για την διαβίωση τους. Οι μικροί βιοτέχνες, ευρισκόμενοι κάτω από την πίεση του ανταγωνισμού των μεγάλων βιομηχανιών, αναγκάζονταν να εγκαταλείψουν τα επαγγέλματά τους. Οικονομικά

εξουθενωμένοι και αφού έκλειναν τις βιοτεχνίες τους μετατρέπονταν σε βιομηχανικούς εργάτες για να εξασφαλίζουν έστω και τα ελάχιστα μέσα διαβίωσης.

Στο γεωργικό τομέα σημειώθηκαν, επίσης, σημαντικότερες αλλαγές. Η απελευθέρωση του εμπορίου των τροφίμων με την κατάργηση των δασμών και η συνεχής εισαγωγή μεγάλων ποσοτήτων διαφόρων αγροτικών προϊόντων από τις αποικίες σε πολύ χαμηλές τιμές, οδήγησε στην κάθετη πτώση των τιμών των ντόπιων προϊόντων με αποτέλεσμα οι γεωργοί, είτε να πουλήσουν τα χωράφια τους στους μεγαλοκτηματίες και να αναζητήσουν εργασία στις βιομηχανίες των πόλεων, είτε να συνάψουν δάνεια για να συνεχίσουν τη γεωργική δραστηριότητά τους και να γίνουν θύματα εκμετάλλευσης των τοκογλύφων. Παράλληλα, η εισαγωγή γεωργικών προϊόντων από τις αποικίες διαφοροποίησε τους στόχους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Η μεγαλύτερη βαρύτητα δόθηκε στην κτηνοτροφία για παραγωγή κρέατος και ερίου που προορίζονταν για τις μεγάλες βιομηχανίες. Οι μεγαλοϊδιοκτήτες περιέφραζαν τα αγροκτήματά τους και φρόντιζαν να βελτιώσουν ποιοτικά και ποσοτικά το ζωικό κεφάλαιό τους για να παράγουν περισσότερο κρέας και μαλλί. Αντίθετα, οι μικροϊδιοκτήτες που δεν είχαν τα απαιτούμενα χρηματικά κεφάλαια για να προβούν στις αναγκαίες επενδύσεις, αναγκάζονταν, είτε να πουλήσουν τους μικρούς κλήρους που κατείχαν και να φύγουν στις πόλεις για αναζήτηση εργασίας, είτε να εργάζονται στα αγροκτήματα των μεγαλοϊδιοκτητών με δυσμενείς όρους.

Η εκβιομηχάνιση της οικονομίας δημιούργησε την τάξη των κεφαλαιοκρατών και την τάξη των βιομηχανικών εργατών με απόλυτη κυριαρχία της πρώτης επί της δεύτερης. Η τάξη των γεωργών με τους μικρούς κλήρους που απέμεινε, περιέπεσε σε δυσμενέστερες συνθήκες από εκείνες της δουλοπαροικίας. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από το φαινόμενο της στυγνής εκμετάλλευσης του ατόμου από το άτομο και από την επιδίωξη των κατόχων των μέσων παραγωγής να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους με κάθε μέσο.

Όλες αυτές οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες οδήγησαν σε έντονες κοινωνικές αναταραχές και έδωσαν το έναυσμα να εκφρασθούν πολλές βαθυστόχαστες απόψεις για επίλυση του κοινωνικού προβλήματος. Μέσα σε αυτό το κλίμα γεννήθηκαν και αναπτύχθηκαν πολλές θεωρίες για τη συνεταιριστική οργάνωση της κοινωνίας, οι οποίες αποτέλεσαν το φιλοσοφικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο θεμελιώθηκαν τα Συνεργατικά Κινήματα. Οι διάφορες θεωρίες, λόγω του πολυδιάστατου χαρακτήρα του κοινωνικού προβλήματος, ήταν σε ένα βαθμό επηρεασμένες από το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον το οποίο βίωνε ο κάθε μελετητής και από τις

ιδεολογικοκοινωνικές αντιλήψεις τις οποίες πρόσβευε (Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2006; Θεοφάνους, Τυρκίδης, Τομπάζος, Ευαγόρου, Πελαγίδης, 2003).

2.1.2 Οι πρώτες Συνεργατικές Εταιρείες

Οι θεωρίες που προέκυψαν για τη συνεργατική οργάνωση της κοινωνίας, αναπτύχθηκαν κατά καιρούς στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, παρά το γεγονός ότι δεν μπόρεσαν να εφαρμοστούν επιτυχώς στην εποχή που γεννήθηκαν και αποτέλεσαν το φιλοσοφικό υπόβαθρο προετοιμάζοντας κατάλληλα το έδαφος για τη δημιουργία διαφόρων οργανισμών με συνεργατική μορφή. Επιγραμματικά, στη Γαλλία, ο Charles Fourier (1772-1837) με το έργο του έθεσε νέα διάσταση στην οργάνωση της κοινωνίας και υπήρξε ο πρόδρομος του παραγωγικού συνεταιρισμού στη χώρα του. Ο Philippe Buchez (1796-1865), ο οποίος θεωρείται ο ιδρυτής των επαγγελματικών συνεταιρισμών παραγωγής, υποστήριξε ότι το κοινωνικό πρόβλημα θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με τη δημιουργία παραγωγικών συνεταιρισμών, στους οποίους θα συμμετείχαν τόσο οι εργάτες όσο και οι ιδιοκτήτες των εργοστασίων. Ο Saint-Simon και οι μαθητές του συνέδεαν τις χριστιανικές με τις συνεργατικές αξίες και διακήρυτταν ότι οι αρχές της αφιλοκέρδειας και της δικαιοσύνης μπορούσαν να επιτευχθούν με τη συνεργασία και την αλληλοβοήθεια (Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2003; Θεοφάνους, κ.α., 2003).

2.1.2.1 Ο καταναλωτικός συνεταιρισμός των σκαπανέων του Rochdale

Στην Αγγλία, ο Robert Owen (1771-1858), ο οποίος θεωρείται ο πατέρας του καταναλωτικού συνεταιρισμού στην πατρίδα του και ο βασικότερος ίσως πρόδρομος του συνεργατισμού διεθνώς, έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στην κατάργηση των μεσαζόντων, οι οποίοι παρεμβάλλονταν μεταξύ των παραγωγών και των καταναλωτών. Ο γιατρός William King (1786-1865), μαθητής του Owen, επηρεασμένος από τις ιδέες του δασκάλου του, υπήρξε ο εμπνευστής της ίδρυσης 300 καταναλωτικών συνεταιρισμών και ήταν ο συντάκτης μιας εφημερίδας συνεργατικού περιεχομένου, που έφερε το όνομα “Ο Συνεργατιστής”.

Το 1844, μια μικρή ομάδα αποτελούμενη από είκοσι οκτώ υφαντεργάτες, είκοσι επτά άνδρες και μια γυναίκα, έχοντας ως στόχο την επίλυση των οικονομικών τους προβλημάτων, ίδρυσαν τον πρώτο καταναλωτικό συνεταιρισμό στο Rochdale της Αγγλίας, εφαρμόζοντας τις ιδέες του Robert Owen και του William King. Το μετοχικό κεφάλαιο του συνεταιρισμού καθορίστηκε σε 28 λίρες και ο κάθε ένας από τους συνεταιίρους ανέλαβε να εξοφλήσει την αξία της συνεταιριστικής

του μερίδας που ανερχόταν σε μία λίρα, με εβδομαδιαίες δόσεις, το ύψος των οποίων καθορίστηκε σε δύο πένες. Το ύψος του μετοχικού κεφαλαίου και ο τρόπος καταβολής του από τα μέλη αποδεικνύει το επίπεδο της φτώχειας και της εξαθλίωσης που επικρατούσαν.

Ο συνεταιρισμός είχε ως αποστολή να προμηθεύσει τα μέλη, σε λογικές τιμές, με είδη διατροφής, είδη ένδυσης και υπόδησης και γενικά με οποιαδήποτε άλλα αγαθά κρίνονταν απαραίτητα για τη διαβίωση τους. Επίσης, στους σκοπούς του οργανισμού περιλαμβάνονταν η αγορά οικοπέδων και η οικοδόμηση κατοικιών για ικανοποίηση των στεγαστικών αναγκών των μελών, η απασχόληση των ανέργων μελών, η μίσθωση ή η αγορά γεωργικών κλήρων και η διανομή τους στα μέλη ή η εκμετάλλευσή τους με στόχο την οικονομική ενίσχυση των μελών. Οι κανόνες συμπεριφοράς των συνεταίρων και οι κανόνες λειτουργίας του οργανισμού που διατυπώθηκαν στο ιδρυτικό του έγγραφο, αποτέλεσαν υπόδειγμα για όλους τους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς που σταδιακά άρχισαν να ιδρύονται σε όλες τις χώρες του κόσμου.

Ο συνεταιρισμός του Rochdale αναπτύχθηκε με πολύ γοργούς ρυθμούς και εξελίχθηκε σε τεράστια οικονομική δύναμη με πολύ θετικές επιδράσεις, όχι μόνο στην αγγλική κοινωνία, αλλά και στο διεθνή χώρο. Εκατόν έτη μετά την ίδρυση του, ο συνεταιρισμός είχε 11.100.000 μέλη (1952), 350 εκ. λίρες μετοχικό κεφάλαιο και 725 εκ. λίρες κεφάλαιο κίνησης. Το 1949 η τραπεζική κίνηση του συνεταιρισμού ανήλθε στα 9.4 δισεκατομμύρια λίρες. Οι ιδρυτές του συνεταιρισμού παρέμειναν στην ιστορία ως “Οι Δίκαιοι Σκαπανείς του Rochdale” (Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2003; Θεοφάνους, κ.α., 2003).

2.1.2.2 Οι συνεργατικές εταιρείες Raiffeisen

Στη Γερμανία, ο F.W.Raiffeisen(1818- 1888) με την πρωτοβουλία και το εφευρετικό και ανήσυχο πνεύμα του, προσπαθώντας να απαλλάξει τους δεινοπαθόντες αγρότες από την εκμετάλλευση κυρίως των τοκογλόφων, ίδρυσε τους πρώτους πιστωτικούς και αποταμιευτικούς συνεταιρισμούς και διατύπωσε τις αρχές λειτουργίας τους, οι οποίες σύντομα τέθηκαν σε εφαρμογή σε όλες σχεδόν τις αγροτικές χώρες του κόσμου. Στην ίδια χώρα ο Scholar – Delitzsch(1808-1883) γίνεται ο απόστολος του αστικού πιστωτικού και του βιοτεχνικού συνεταιρισμού.

Οι συνεργατικές κατευθύνσεις που διατύπωσε ο Raiffeisenέχουνιδιαίτερη σημασία για την Κύπρο, γιατί η ίδρυση του κυπριακού Συνεργατικού Κινήματος στις αρχές του 20^{ου}αιώνα

βασίστηκε σε αυτές. Πιο κάτω παρατίθενται τα κυριότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των συνεργατικών εταιρειών:

- Ο σκοπός ίδρυσης των συνεργατικών Raiffeisenείναι η εξυπηρέτηση των μικρών γεωργών.
- Ως κύρια πηγή της δύναμης των εταιρειών είναι η αλληλοβοήθεια, η οποία ενισχύεται από την αλληλέγγυα και απεριόριστη ευθύνη των μελών έναντι των υποχρεώσεων των συνεταιρισμών, Χωρίς να αποκλείεται οποιαδήποτε βοήθεια από άλλες πηγές και κυρίως από την κυβέρνηση.
- Κάθε μέλος έχει μια ψήφο και όλα τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα.
- Στην εταιρεία πρέπει να γίνονται δεκτά ως μέλη πρόσωπα με ανεπίληπτο χαρακτήρα.
- Η περιοχή των εργασιών της κάθε εταιρείας πρέπει να είναι περιορισμένη για να καθίσταται δυνατή η αλληλογνωριμία των μελών και να ασκείται έτσι ευχερέστερα ο κοινωνικός έλεγχος των διοικητικών οργάνων από οικονομικής και ηθικής άποψης.
- Για την λειτουργία της εταιρείας δεν χρειάζεται μετοχικό κεφάλαιο.
- Τα καθαρά κέρδη μεταφέρονται στο αποθεματικό, το οποίο δεν διανέμεται στα μέλη. Σε περίπτωση διάλυσης της εταιρείας το αποθεματικό μεταφέρεται σε άλλη συνεργατική εταιρεία.
- Κατά την παραχώρηση των δανείων εξετάζεται η ωφελιμότητα του σκοπού και η διασφάλιση της αποπληρωμής του δανείου. Τα δάνεια παραχωρούνται για παραγωγικούς σκοπούς και όχι για την αγορά γαιών. Έτσι, επιτρέπεται η χρησιμοποίηση του δανείου για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των αγροτικών κλήρων, για την αγορά αρότρων, γεωργικών εργαλείων, σπόρων και λιπασμάτων.
- Τα παραχωρούμενα δάνεια είναι έντοκα και είναι προθεσμίας τέτοιας που επιτρέπει την αποπληρωμή τους από το προϊόν της καλλιέργειας για την οποία χρησιμοποιήθηκαν.
- Καταβάλλεται προσπάθεια για την καλλιέργεια αποταμιευτικού πνεύματος μεταξύ των μελών της εταιρείας και των κατοίκων της κάθε κοινότητας και ενθαρρύνεται η αποταμίευση για τη συγκέντρωση των απαιτούμενων χρηματικών κεφαλαίων.
- Το αξίωμα του μέλους του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας είναι τιμητικό και τα συμμετέχοντα άτομα δεν παίρνουν αντιμισθία.
- Τόσο οι αγορές των ειδών γεωργικής χρήσης όσο και οι πωλήσεις των αγροτικών προϊόντων γίνονται σε ομαδική βάση για να εξασφαλίζονται καλύτερες τιμές.

- Ενθαρρύνεται η ίδρυση περιφερειακών ενώσεων για σκοπούς συντονισμού της συνεργατικής δραστηριότητας, αλλά και για διάδοση της συνεργατικής φιλοσοφίας.

Οι περισσότερες από τις πιο πάνω αρχές που διατύπωσε και εφάρμοσε ο Γερμανός Raiffeisenεφαρμόζονται και σήμερα στο Κυπριακό Συνεργατικό Κίνημα με μεγάλη μάλιστα επιτυχία. Η σημαντικότερη όμως αρχή, η εφαρμογή της οποίας επέτρεψε την ίδρυση συνεργατικών εταιρειών χωρίς την ύπαρξη κεφαλαίων, ήταν η απεριόριστη και αλληλέγγυα ευθύνη που αναλάμβαναν τα μέλη έναντι των υποχρεώσεων της εταιρείας. Η αρχή αυτή, που αποτελούσε την έκφραση της αλληλοβοήθειας και της αλληλεγγύης των μελών, προσέλκυε καταθέσεις από το ευρύτερο κοινό, οι οποίες στη συνέχεια χρησιμοποιούνταν για τη χρηματοδότηση της γεωργικής δραστηριότητας, με αποτέλεσμα και το αγροτικό εισόδημα να ενισχύεται και η συνεργατική εταιρεία σταδιακά να αναπτύσσεται (Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2003; Θεοφάνους, κ.α., 2003).

2.2 Ο Συνεργατισμός στην Ευρώπη

2.2.1 Τύποι Συνεταιρισμών

Οι συνεταιρισμοί αναπτύσσουν δραστηριότητες σε όλους τους τομείς της οικονομίας και σε μερικά είδη επιχειρήσεων η επιρροή τους είναι σημαντική. Λαμβάνοντας υπόψη την μεγάλη ποικιλία των τομέων στους οποίους δραστηριοποιούνται οι συνεταιρισμοί, είναι δύσκολο να αναφερθούμε αναλυτικά σε καθένα από αυτούς. Για μια σαφέστερη ανάλυση, μέσα από ένα πλήθος κριτηρίων ταξινόμησης, γεωγραφικών (αστικοί και αγροτικοί συνεταιρισμοί), φύλου (ανδρικοί και γυναικείοι συνεταιρισμοί), απασχόλησης (αγροτικοί και βιοτεχνικοί συνεταιρισμών), κ.λπ, επέλεξα να κατατάξω τους συνεταιρισμούς με κριτήριο τον πρωτεύοντα σκοπό των μελών του. Είτε τα μέλη απολαμβάνουν υπηρεσίες στις οποίες μέχρι τότε δεν είχαν πρόσβαση, ή ο στόχος τους είναι να αποκτήσουν μια εργασία. Στην πρώτη περίπτωση, αναφέρομαι στους συνεταιρισμούς υπηρεσιών και στη δεύτερη στους συνεταιρισμούς εργαζομένων. Αυτή η διάκριση μου επιτρέπει να αξιολογήσω την σημασία των συνεταιρισμών στον κόσμο.

Συνεταιρισμοί που προσφέρουν μια υπηρεσία στα μέλη: Παραδείγματα τέτοιων συνεταιρισμών αποτελούν οι χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί, οι συνεταιρισμοί καταναλωτών, οι συνεταιρισμοί κατοικίας, οι συνεταιρισμοί παραγωγών και οι εμπορικοί συνεταιρισμοί. Σε αυτούς τους συνεταιρισμούς, τα μέλη συντάσσονται μαζί για να απολαμβάνουν οικονομικά

πλεονεκτήματα εξασφαλίζοντας τα αγαθά και τις υπηρεσίες που χρειάζονται για να διαβιώσουν, να εξασκήσουν το επάγγελμά τους ή να λειτουργήσουν την επιχείρησή τους. Οι συνεταιρισμοί υπηρεσιών μπορεί να αποτελούνται από φυσικά πρόσωπα ή εταιρικούς φορείς. Κατά συνέπεια με την ένωσή τους σε έναν συνεταιρισμό υπηρεσιών, τα μέλη μεγιστοποιούν την αποτελεσματικότητα της επιχείρησής τους. Ο συνεταιρισμός έτσι μερικές φορές γίνεται μια επέκταση της μεμονωμένης επιχείρησης ουσιαστικά ενεργώντας ως δίκτυο.

Χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί: Ο όρος "χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί" καλύπτει τις πιστωτικές ενώσεις και τους ασφαλιστικούς συνεταιρισμούς. Αυτή η κατηγορία συνεταιρισμών προσφέρει στα μέλη της οικονομικές υπηρεσίες όπως της αποταμίευσης και των δανείων με ευνοϊκά επιτόκια και ασφαλιστικές υπηρεσίες. Η πιστωτική συνδικαλιστική οργάνωση των βιοτεχνών του Thies στη Σενεγάλη συγκροτήθηκε το 1999 και λειτουργεί από τον Ιανουάριο του 2000. Ο αντικειμενικός της σκοπός είναι να ικανοποιήσει τις οικονομικές ανάγκες των βιοτεχνών μέσω των αποταμιεύσεων και των δανείων, σε όλες τις αστικές και αγροτικές περιοχές της περιοχής του Thies.

Γεωργικοί ή αγροτικοί συνεταιρισμοί: Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί βοηθούν τους καλλιεργητές με τεχνικές προώθησης πωλήσεων της σοδειάς τους, με την απόκτηση καταναλωτικών αγαθών και γεωργικών πρώτων υλών, καθώς επίσης βοηθούν στην διαχείριση της αγροτικής πίστωσης. Οι αγρότες μπορούν επίσης να σχηματίσουν έναν συνεταιρισμό διανομής για να συγκεντρώνουν και να εμπορεύονται αγροτικά προϊόντα. Με την μείωση του αριθμού μεσαζόντων, οι παραγωγοί είναι σε θέση να συνάψουν μια πολύ καλύτερη συμφωνία με τους εμπόρους ή πολύ απλά μπορεί να κάνουν και χωρίς τις υπηρεσίες τους και να συνάπτουν απευθείας μια σύμβαση με οποιοδήποτε αγοραστή επιθυμούν.

Ο συνεταιριστικός σύνδεσμος για την αγροτική ανάπτυξη Banikoara στο Μπενίν (ACOODER) είναι ένα από τα πολλά παραδείγματα συνεργασίας μεταξύ των γεωργών παραγωγών. Ο ACOODER που ιδρύθηκε το 1971, είναι ένας σύνδεσμος των ομάδων παραγωγών που συμμετέχουν στην παραγωγή, την προμήθεια των πρώτων υλών, και τις τεχνικές προώθησης πωλήσεων των αγροτικών προϊόντων. Είναι ένας από τους λίγους περιφερειακούς συνδέσμους των συνεταιριστικών κοινωνιών που είναι ακόμη ενεργοί στον τομέα των υπηρεσιών. Σήμερα ο ACOODER έχει περιορίσει τον τομέα λειτουργιών του στην αντιπροσώπευση και την υπεράσπιση των συμφερόντων των αγροτών και των βιοτεχνών και την

παροχή χρηματοοικονομικών, τεχνικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών προς αυτούς και τις συνεταιριστικές οργανώσεις.

Συνεταιρισμοί καταναλωτών: Κύριος σκοπός τους είναι να προμηθεύουν τα μέλη τους με αγαθά και υπηρεσίες για προσωπική χρήση σε χαμηλότερο κόστος. Συναντώνται σε διάφορους τομείς όπως, των τροφίμων, της κατοικίας, της εκπαίδευσης και άλλων υπηρεσιών. Αυτός ο τύπος συνεταιρισμού έχει χρησιμοποιηθεί κυρίως στον τομέα των τροφίμων και στις αναπτυσσόμενες χώρες στον αγώνα κατά της ανασφάλειας στην προμήθεια τροφίμων και στις βιομηχανικές χώρες ενάντια στην ασταμάτητη άνοδο του κόστους των καταναλωτικών αγαθών. Χάρη στους συνεταιρισμούς καταναλωτών, το μέλος/καταναλωτής απολαμβάνει ποιοτικά αγαθά και υπηρεσίες με ελάχιστο κόστος. Οι τράπεζες σιτηρών έχουν διαδραματίσει επίσης έναν σημαντικό ρόλο στην αυτάρκεια τροφίμων σε διάφορες αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτές οι τράπεζες έχουν μια διπλή λειτουργία. Αφ' ενός εφοδιάζουν τα άτομα με τρόφιμα, και εφ' ετέρου επιτρέπουν στα μέλη τους να εξασφαλίσουν αρκετά χρήματα τα οποία τους επιτρέπουν να αγοράσουν προϊόντα από άλλες περιοχές.

Τα μέλη μπορούν να είναι βέβαιοι ότι ο συνεταιρισμός τους αφουγκράζεται τις ανάγκες τους, επειδή συμμετέχουν στην λήψη αποφάσεων. Αν και ιδρύθηκε το 1965 από "συνήθεις" νοικοκυρές, η Καταναλωτική Συνεταιριστική Ένωση της Λέσχης Seikatsu(SC)στην Ιαπωνία δεν είναι ένας συνεταιρισμός καταναλωτών όπως οι άλλοι. Όλα άρχισαν όταν μια νοικοκυρά οργάνωσε 200 γυναίκες για να αγοράσουν 300 μπουκάλια γάλακτος εξασφαλίζοντας μείωση στην τιμή. Ο συνεταιρισμός που έχει αναπτυχθεί από τότε δίνει έμφαση στην άμεση σχέση παραγωγών/καταναλωτών για να συγκρατήσουν τις τιμές και να εξανθρωπίσουν την αγορά. Ο συνεταιρισμός εργάζεται βάσει δύο κανόνων: δημοκρατική και αυτόνομη διαχείριση τα οποία ενθαρρύνουν όλα τα μέλη να συμμετέχουν, και να διατηρούν μια στενή σχέση μεταξύ των μελών της SC και των παραγωγών.

Από το 1965, η SC έχει αφιερωθεί στο περιβάλλον, στα δικαιώματα των γυναικών και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας τους. Είναι τόσο επιτυχημένη που έχει κατορθώσει να έχει περισσότερα από 100 μέλη όπου εκλέγονται σε διάφορες πολιτικές θέσεις. Όλο και περισσότερες γυναίκες στην Ιαπωνία μπαίνουν στον εργασιακό χώρο, και η SC συνεπώς έχει εισάγει τις γυναίκες εργαζόμενες στους χώρους των συνεταιρισμών για να αναλάβουν προμήθειες και άλλες υπηρεσίες όπως της ανακύκλωσης, μιας υπηρεσίας φροντίδας παιδιών, μιας ασφαλιστικής

εταιρείας, κ.λπ. Υπάρχουν αυτή την στιγμή περισσότερες από 200 οργανώσεις και 8.000 εργαζόμενες γυναίκες.

Συνεταιρισμοί κατοικίας: Ένας συνεταιρισμός κατοικίας αποτελείται από τα άτομα που συσπειρώνονται για να εξασφαλίσουν μια αξιοπρεπή κατοικία. Οι συνεταιρισμοί κατοικίας προσπαθούν έτσι να ανταποκριθούν στις ανάγκες των μελών τους σχετικά με την πρόσβαση στην απόκτηση μιας καλής ποιότητας κατοικίας, την ασφάλεια της κτίσης και μια ασφαλή κοινότητα για να ζήσουν. Προσφέρουν την καλύτερη δυνατή υπηρεσία σε μια δίκαιη τιμή, την χαμηλότερη δυνατή. Στην πράξη, ένας συνεταιρισμός κατοικίας είναι π.χ. ένα κοινό συγκρότημα διαμερισμάτων, μεγάλο ή μικρό, νέο ή παλιό - αλλά πάντα ανακαινισμένο - όπου τα άτομα τα οποία διαμένουν είναι και μισθωτές του σπιτιού τους και συλλογικά ιδιοκτήτες του συγκροτήματος. Αυτή η συλλογική διαχείριση δεν συνεπάγεται μια τεράστια οικονομική επένδυση. Ως συλλογικοί ιδιοκτήτες, τα μέλη, δηλ. οι κάτοικοι του συγκροτήματος, παίρνουν από κοινού επάνω τους ολόκληρη την διαχείριση του κτηρίου τους και του ίδιου του συνεταιρισμού. Αυτή η συλλογική διαχείριση λαμβάνει την μορφή δημοκρατικής συμμετοχής στις συνελεύσεις, συν μια ενεργό συμβολή στους στόχους που πρέπει να πραγματοποιηθούν για να εξασφαλιστεί η επιτυχής λειτουργία του συνεταιρισμού. Κατά συνέπεια κάθε μέλος ασκεί τον έλεγχο της ποιότητας του περιβάλλοντός του. Και δεδομένου ότι ο καθένας συμμετέχει στην διαχείριση και την συντήρηση του κτηρίου, οι προκύπτουσες λειτουργικές δαπάνες είναι οι χαμηλότερες για το συνεταιρισμό. Επομένως είναι συνήθως σε θέση να χρεώσει πολύ χαμηλότερο μίσθωμα σε σύγκριση με αυτό της αγοράς. Επίσης, αυτή η συμμετοχή από τον καθένα αναγνωρίζεται ρητά από διάφορους συνεταιρισμούς που προσφέρουν στα μέλη τους ένα «συμβόλαιο μέλους» που περιλαμβάνει μία μείωση του μισθώματος που δηλώνετε στο συμβόλαιο μίσθωσης. Κατά συνέπεια ένας μισθωτής ο οποίος αρνείται συστηματικά να φέρει σε πέρας εργασίες μπορεί να χάσει την ιδιότητα του μέλους και να πρέπει να πληρώνει το μίσθωμα που ορίζεται στο συμβόλαιο. Τα πλεονεκτήματα του συνεταιρισμού κατοικίας είναι ένα ποιοτικό σπίτι σε μια καλή τιμή, η μακροπρόθεσμη ασφάλεια κτίσης, ο έλεγχος του περιβάλλοντός του και η συμμετοχή στην λειτουργία του συνεταιρισμού.

Η Εθνική Συνεταιριστική Ένωση Κατοικίας (NACHU) ως οργάνωση υφίσταται στην Κένυα από το 1979. Η NACHU περιλαμβάνει 214 συνεταιρισμούς στέγασης οι οποίοι στεγάζουν περίπου 200.000 άτομα. Οι συνεταιρισμοί κατοικίας στην Κένυα είναι κατασκευαστικοί συνεταιρισμοί όπου τα μέλη γίνονται ιδιοκτήτες και του οικοπέδου και του κτηρίου τους.

Ωστόσο, υπάρχουν επτά μορφές συνεταιρισμών κατοικίας (International Labour Office: Housing cooperatives (Geneva):

- Οι συνεταιρισμοί εργαζομένων που οργανώνονται σε μια κατασκευαστική επιχείρηση εργαζομένων είτε για να δουλέψουν μέσω αυτής είτε για να παρέχουν υπηρεσίες σε άλλες επιχειρήσεις.
- Συνεταιρισμοί σπιτιών ατομικής ιδιοκτησίας που σχηματίζονται από μέλη που ψάχνουν για ένα σπίτι.
- Συνεταιρισμοί Συλλογικής Ιδιοκτησίας που χτίζουν τα συγκροτήματα ή τα διαμερίσματα αλλά δεν δίνουν τους τίτλους ιδιοκτησίας στα μέλη. Αυτός ο τύπος συνεταιρισμού είναι πολύ επιτυχημένος στις Ηνωμένες Πολιτείες, ειδικά στην πόλη της Νέας Υόρκης.
- Συνεταιρισμοί Ενοικιαστών στους οποίους τα μέλη δεν είναι ούτε ατομικά ιδιοκτήτες ούτε συνιδιοκτήτες, αλλά ενοικιαστές που μπορούν να συμμετέχουν με δικαίωμα ψήφου στη διαχείριση των κτηρίων όπου διαμένουν και νοικιάζονται σε αυτούς από την κοινωνική επιχείρηση της οποίας είναι μέλη.
- Συνεταιρισμοί Αυτό-κατασκευής που είναι ομάδες ατόμων με ένα κοινό πρόβλημα στέγασης οι οποίοι έχουν αποφασίσει να οργανωθούν με έναν συνεταιριστικό τρόπο σε μια ομάδα εργαζομένων, για να χτίσουν τις κατοικίες που χρειάζονται.
- Συνεταιρισμοί Διαχείρισης με σκοπό την διαχείριση των κατοικιών και την οργάνωση συμπληρωματικών υπηρεσιών.
- Συνεταιρισμοί Οικοδομικών Κοινωνικών Εταιρειών που παρέχουν τις υποθήκες ενός ορισμένου ποσοστού της αξίας του σπιτιού που αγοράζεται ή που χτίζεται.

Συνεταιρισμοί παροχής δημόσιων υπηρεσιών: Μερικές φορές μπορεί να είναι ωφέλιμο για το κράτος και τον καταναλωτή, να αναλάβει ένας συνεταιρισμός την παροχή υπηρεσιών που θεωρούνται "δημόσιου" συμφέροντος όπως της ηλεκτρικής ενέργειας ή της παροχής νερού, των επικοινωνιών και των μεταφορών. Στις αναπτυσσόμενες και υπό μετάβαση χώρες για παράδειγμα, όταν το Κράτος αναλαμβάνει αυτές τις υπηρεσίες, συχνά λειτουργούν άσχημα, δαπανηρά και με κακή ποιότητα. Στις αναπτυγμένες χώρες, το Κράτος μερικές φορές επιτρέπει την παροχή τέτοιων υπηρεσιών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Αλλά αυτές οι κεφαλαιοκρατικές επιχειρήσεις, επιδιώκουν να πραγματοποιήσουν τα μέγιστα κέρδη, καθορίζοντας τιμές που σπάνια απεικονίζουν την ποιότητα της υπηρεσίας που πωλούν.

Στην πράξη, η παροχή δημόσιων υπηρεσιών από τους συνεταιρισμούς δεν είναι καθόλου κάτι νέο. Συμβαίνει εδώ και μερικά χρόνια στην Αργεντινή, τον Καναδά, τις ΗΠΑ και την Φινλανδία και ξεκινά σε έναν συνεχώς αυξανόμενο αριθμό χωρών. Πρέπει να σημειωθεί ότι η συνεταιριστική μορφή οργάνωσης κατέχει χαρακτηριστικά γνωρίσματα που την προδιαθέτουν για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών:

- Οι συνεταιρισμοί επιτρέπουν τον έλεγχο των υπηρεσιών τους από τους χρήστες τους και εγγυώνται ότι το προϊόν ή οι υπηρεσίες ικανοποιούν τις ανάγκες των χρηστών.
- Η κατεύθυνση του συνεταιρισμού είναι και κοινωνική και οικονομική έχοντας για στόχο την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και το κοινό συμφέρον.
- Μέσω της δημοκρατικής δομής του, ο συνεργατισμός καθιστά τον φορέα παροχής υπηρεσιών, υπεύθυνο για την ικανοποίηση των προσδοκιών του κοινού.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί παροχής ηλεκτρισμού λειτουργούν περισσότερο από το μισό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας, μεταφέροντας ρεύμα σε περισσότερους από 25 εκατομμύρια ανθρώπους σε 46 Πολιτείες. Οι συνεταιρισμοί δημόσιων υπηρεσιών υπάρχουν εδώ και αρκετά χρόνια σε όλες τις περιφέρειες του Καναδά και προμηθεύουν τα νοικοκυριά με ηλεκτρική ενέργεια, γκάζι, τηλεφωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες αποχέτευσης και παροχής νερού, υπηρεσίες πυρόσβεσης, κ.λπ. Σε αυτόν τον τομέα περισσότεροι από 400 συνεταιρισμοί προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε περίπου 150.000 νοικοκυριά.

Στη Γαλλία, ένας νέος τύπος συνεταιρισμού έχει εμφανιστεί: Η Societecooperated'interetcollectif(SCIC) ή Συνεταιριστική Εταιρεία Συλλογικού Συμφέροντος. Αυτή η μορφή συνεταιρισμού έχει ως επιδίωξη την παραγωγή ή προμήθεια αγαθών ή υπηρεσιών για το κοινοτικό συμφέρον οι οποίες έχουν φύση κοινωνικής χρησιμότητας: βοήθεια στο σπίτι, ένταξη μέσω της οικονομικής δραστηριότητας, κοινωνικο-εκπαιδευτικές δραστηριότητες, τουρισμό, κ.λπ. Ο τίτλος της κοινωνικής ωφέλειας επιτρέπει στον συνεταιρισμό να απολαμβάνει φορολογικές διευκολύνσεις. Συγχρόνως στο Ηνωμένο Βασίλειο δημιουργείτε μια νέα μορφή επιχείρησης αντίστοιχης της SCIC, η "Επιχείρηση Κοινοτικού Συμφέροντος" (CommunityInterestCompanies).

Συνεταιρισμοί κοινών υπηρεσιών ή συνεταιρισμοί υπηρεσιών υποστήριξης: Ο συνεταιρισμός κοινών υπηρεσιών ή υπηρεσιών υποστήριξης είναι ένας συνεταιρισμός του οποίου μέλη είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις ή δημόσιοι φορείς που αποκτούν από κοινού αγαθά ή/και υπηρεσίες εξασφαλισμένης ποιότητας στην καλύτερη δυνατή τιμή(USDA, NCBA). Στην

περίπτωση ενός συνεταιρισμού καταναλωτών, ο σκοπός είναι η απόκτηση προϊόντων ή/και υπηρεσιών σε μια χαμηλότερη τιμή για τα μέλη (δηλ. τις επιχειρήσεις) από αυτή που θα πλήρωναν χωριστά. Οι υπηρεσίες που προσφέρονται από αυτούς τους συνεταιρισμούς μπορεί να περιλαμβάνουν την προμήθεια των πρώτων υλών, τις τεχνικές προώθησης πωλήσεων και διανομής δια μέσου της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών, την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο VHA είναι ένας συνεταιρισμός του οποίου μέλη είναι αφ' ενός ιδρύματα υγειονομικής φροντίδας που δραστηριοποιούνται στην κοινότητά τους και αφ' ετέρου ανεξάρτητοι γιατροί. Ο VHA ανταποκρίνεται στις ανάγκες περισσότερων από 2.200 ιδρυμάτων, που αντιπροσωπεύουν το 26% όλων των κοινοτικών ιδρυμάτων υγείας στις Ηνωμένες Πολιτείες, και περίπου 175.000 γιατρούς. Ο VHA ιδρύθηκε το 1977 από 30 ιδρύματα υγειονομικής φροντίδας. Ο κύριος στόχος του VHA ήταν να επιτραπεί στα κοινοτικά ιδρύματα υγειονομικής φροντίδας να ανταγωνιστούν με τα ιδιωτικά νοσοκομεία δια μέσου μιας κοινής προσπάθειας για την απόκτηση κοινοτικών αγαθών και υπηρεσιών. Κάθε έτος ο VHA διαπραγματεύεται προμήθειες αξίας μεγαλύτερης από 17 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ για τον ανεφοδιασμό των μελών του. Το 2000, τα μέλη του VHA κέρδισαν 1,15 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ως επιστροφές χρημάτων, αποταμιεύσεων και πρόσθετων μετοχών, που είναι μια επιστροφή στην επένδυση 56 προς 1. Με άλλα λόγια, τα μέλη του VHA αποταμίευσαν ή έλαβαν περισσότερα από 56 δολάρια για κάθε ένα δολάριο που κατέβαλαν ως δαπάνη συνδρομής στο VHA.

Συνεταιρισμοί εργαζομένων: Ο κύριος σκοπός των συνεταιρισμών εργαζομένων είναι να δημιουργήσουν δουλειές για τα μέλη καθώς υπάρχουν δύο κατηγορίες συνεταιρισμών εργαζομένων, (α) οι συνεταιρισμοί παραγωγών και (β) οι συνεταιρισμοί εργασίας.

Συνεταιρισμοί παραγωγών(SCOP): Σε αυτόν τον τύπο συνεταιρισμού τα μέλη είναι και συν-ιδιοκτήτες και υπάλληλοι του συνεταιρισμού, του οποίου επιδίωξη είναι η παραγωγή αγαθών ή/και υπηρεσιών. Οι υπάλληλοι αποφασίζουν μαζί για την γενική κατεύθυνση και διορίζουν τους ηγέτες τους (διευθυντές, διαχειριστές, κ.λπ.). Αποφασίζουν επίσης πώς να κατανείμουν οποιοδήποτε πλεόνασμα. Μια άλλη καινοτομία αυτού του τύπου συνεταιρισμού είναι ότι επιτρέπει την ανάληψη και ένα νέο ξεκίνημα μιας χρεοκοπημένης επιχείρησης. Αυτή η επιλογή είναι ένας τρόπος για την διατήρηση και την ανάπτυξη της επιχείρησης και των θέσεων εργασίας. Για να ξεκινήσει και πάλι μια επιχείρηση ως συνεταιρισμός παραγωγών απαιτείται να δοθεί η δυνατότητα στους υπαλλήλους να συμμετέχουν στην επιχείρηση, χάρη στον συμμετοχικό τρόπο διαχείρισης.

Τον Μάιο του 1964 η καταναλωτική συνεταιριστική κοινωνική εταιρεία, αργότερα συνεταιρισμός παραγωγών, " Cheque-Dejeuner" (κουπόνι γευμάτων) σχηματίστηκε με ένα αρχικό κεφάλαιο 1.500 δολαρίων το οποίο συγκεντρώθηκε από 24 άτομα. Αυτή η κοινωνική εταιρεία πωλεί τα κουπόνια εστιατορίων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε 150.000 τόπους εστίασης φαγητού στη Γαλλία. Ξεκινώντας από μια πολύ μικρή περιοχή του Παρισιού, η κοινωνική εταιρεία, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1964, είχε πωλήσει μόνο 22.910 κουπόνια και έπρεπε να λάβει εξωτερικά διαδοχικά δάνεια για να επιβιώσει. Στο τέλος του 1967 η δύναμη της θέλησης των ιδρυτών τελικά ανταμείφθηκε αποδεικνύοντας την δυνατότητά της να αναπτυχθεί. Η δημοσιότητα που δόθηκε στα κουπόνια εστιατορίων, οι εγγυήσεις που παρείχαν, έφεραν στις επιχειρήσεις όπως τα εστιατόρια, μαζικές απαιτήσεις κουπονιών από τους υπαλλήλους, και όλα αυτά έδωσαν μια ώθηση σε αυτή την μορφή υπηρεσιών και στην Cheque-Dejeuner.

Για να εξασφαλίσει το μέλλον του SCOP, η Cheque-Dejeuner επεδίωκε ήδη από το 1971 μια στρατηγική διαφοροποίησης με την δημιουργία του Cheque-Vacances(κουπονιού διακοπών), το οποίο λειτουργεί από τότε συνεχώς ως εθνικό πρακτορείο για διακοπές μέσω κουπονιών. Το 1989, την 25η επέτειο του SCOP, κυκλοφόρησαν περισσότερα από 100 εκατομμύρια κουπόνια γευμάτων αξίας 570 εκατομμυρίων δολαρίων. Η ομάδα Cheque-Dejeuner επένδυσε στην ChequedeServices, στην βελτίωση της ασφάλειας εργασίας και στα κουπόνια κατοικιών, η οποία στοχεύει στη δημιουργία εργασιών οικιακής βοήθειας και υπηρεσιών. Το 1996, η ομάδα Cheque-Dejeuner κυκλοφόρησε 200 εκατομμύρια κουπόνια σε μια παγιωμένη επιχειρησιακή απόδοση πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων, η οποία απασχολούσε 176 εργαζομένους, συμπεριλαμβανομένων 159 μελών και απολάμβαναν την παρουσία στο εξωτερικό στην Ισπανία, την Ιταλία, την Τουρκία, την Τσεχία, την Σλοβακία και την Ουγγαρία.

Συνεταιρισμοί εργασίας: Οι συνεταιρισμοί εργασίας είναι συνεταιρισμοί εργατών των οποίων τα μέλη πωλούν την εργασία και την εξειδίκευση τους σε άλλες επιχειρήσεις. Λειτουργούν γενικά στους τομείς της συσκευασίας, της συντήρησης των εθνικών οδών, των δημόσιων κτηρίων κ.λπ. Στον Καναδά η FCCT, ή Καναδική Ομοσπονδία των Συνεταιρισμών Εργαζομένων, συγκροτήθηκε το 1992 για να ενεργήσει ως οργάνωση "ομπρέλα" για τους πολυάριθμους συνεταιρισμούς εργαζομένων στη χώρα. Με βάση τις κατευθυντήριες αρχές του συνεργατισμού, το όραμα της FCCT είναι να αναπτύξει και να στηρίξει ένα ολοκληρωμένο δίκτυο δημοκρατικών συνεταιρισμών εργαζομένων που προσφέρουν υψηλή ποιότητα ζωής στην εργασία οι οποίοι συμβουλευονται ο ένας τον άλλον για να υποστηρίξουν τις βιώσιμες τοπικές

οικονομίες. Συχνά τα μέλη των συνεταιρισμών εργαζομένων είναι από την εργατική τάξη, χωρίς εργασία και δεν είναι παραδοσιακοί επιχειρηματίες. Γι' αυτό η FCCT έχει την υποχρέωση να ασκήσει πίεση στις κυβερνήσεις ώστε να επιτραπεί στα μέλη των συνεταιρισμών εργαζομένων να συμμετέχουν σε διάφορα κυβερνητικά έργα. Αυτή την περίοδο, η FCCT είναι πολύ απασχολημένη στις αγροτικές ατλαντικές επαρχίες του Καναδά όπου το ποσοστό ανεργίας είναι πολύ υψηλό. Η ομοσπονδία κάνει το χρέος της ώστε να εμψυχήσει νέα ζωή στις ατλαντικές επαρχίες και για να επανεκκινήσει την βιομηχανία σε αυτό το μέρος του Καναδά με τις πολλές ανάγκες.

Το κίνημα των Συνεταιρισμών στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής: Το σύγχρονο κίνημα του Συνεργατισμού αρθρώθηκε στην Αμερική αρχικά με το Responsive Communitarian Platform, που γράφτηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες από ομάδα ακτιβιστών, και κοινωνικούς επιστήμονες συμπεριλαμβανομένου του Amitai Etzioni, της Mary Ann Glendon, και του William Galston. Το Συνεταιριστικό Δίκτυο, που ιδρύεται το 1993 από τον Amitai Etzioni, είναι η πιο γνωστή ομάδα που υποστηρίζει τον Συνεταιρισμό. Μια από τις πολλές πρωτοβουλίες του Συνεταιριστικού Δικτύου, ώστε να φτάσει σε ένα ευρύτερο κοινό είναι το διεθνές project, ονομαζόμενο ως Diversity within Unity (Διαφοροποίηση μέσω της Ενότητας), το οποίο και υποστηρίζει μια Συνεταιριστική προσέγγιση προς τα δικαιώματα μετανάστευσης και τα δικαιώματα των μειονοτήτων στις ημερινές διαφοροποιημένες κοινωνίες. (The Communitarian Network, 2012)

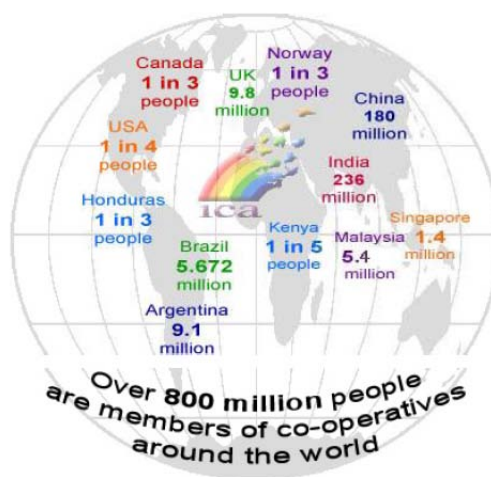
Συνεταιρισμοί στον κόσμο: Χάρη στις ποικίλες μορφές τους, οι συνεταιρισμοί διαδραματίζουν έναν σημαντικό ρόλο στην οικονομική δραστηριότητα κάθε χώρας. Σήμερα περισσότεροι από 700 εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο είναι μέλη των συνεταιρισμών. Απασχολούν περισσότερα από 100 εκατομμύρια άτομα και, σε μερικές χώρες, εντάσσονται στους κυριότερους εργοδότες, για παράδειγμα στην Κολομβία όπου ο εθνικός συνεταιρισμός υγειονομικής φροντίδας είναι ο νούμερο 2 εργοδότης σε όλη την χώρα. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, υπάρχουν 47.000 συνεταιρισμοί με συνολικά πάνω από 100 εκατομμύρια μέλη, με περισσότερους από 20 από αυτούς τους συνεταιρισμούς να έχουν έναν ετήσιο κύκλο εργασιών πολλών δεκάτομμυριών δολαρίων (ICA, 2000).

Η επίδραση των συνεταιρισμών στην εθνική οικονομία μπορεί επίσης να μετρηθεί από το μερίδιό τους στην αγορά. Έτσι κατά το 1996 το μερίδιο αγοράς των συνεταιρισμών στη γεωργία

έφθασε στο 83% στην Ολλανδία, στο 79% στη Φινλανδία και στο 55% στην Ιταλία. Στο τομέα ξυλείας το μερίδιο των συνεταιρισμών ανήλθε στο 60% στη Φινλανδία και στο 31% στην Σουηδία. Στην Ακτή του Ελεφαντοστού, οι συνεταιρισμοί αποδίδουν το 77% της παραγωγής βαμβακιού. Στην δημοκρατία της Κορέας, οι συνεταιρισμοί πωλούν το 40% των τοπικών γεωργικών προϊόντων (Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2003; Θεοφάνους, κ.α., 2003; Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2005; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2006; Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, 2008; Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, 2010; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010; Ηρακλέους, 2008).

2.3 Το Συνεργατικό Κίνημα ανά το παγκόσμιο

Το Συνεταιριστικό Κίνημα έχει ως μέλη του πάνω από 800 εκατομμύρια άτομα σε όλο τον κόσμο. Σύμφωνα με εκτιμήσεις των Ηνωμένων Εθνών για το 1994 το βιοτικό επίπεδο περίπου 3 δισεκατομμυρίων ανθρώπων ή του μισού πληθυσμού του πλανήτη βελτιώθηκε μέσω των συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Οι εν' λόγω επιχειρήσεις συνεχίζουν να παίζουν σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό ρόλο στις κοινότητές τους. Το σχήμα που ακολουθεί σε συνδυασμό με κάποια στοιχεία σχετικά με το Συνεταιριστικό Κίνημα, αποδεικνύουν τη σημασία και την συμβολή του στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Αναφερόμενοι στον αριθμό των ατόμων ανά το παγκόσμιο που είναι μέλη συνεταιρισμών προκύπτει ότι:

- Στην Αργεντινή, υπάρχουν πάνω από 11.357 συνεταιρισμοί με 9,1 εκατομμύρια μέλη.
- Στο Βέλγιο, υπήρχαν 29.933 συνεταιρισμοί το 2001.

- Στον Καναδά, τέσσερις στους δέκα Καναδούς είναι μέλη τουλάχιστον ενός συνεταιρισμού. Συγκεκριμένα, στο Κεμπέκ, περίπου το 70% του πληθυσμού είναι μέλη συνεταιρισμών, ενώ στο Σασκάτσουαν το 56%. (Πηγή: Συνεταιριστική Γραμματεία της Κυβέρνησης του Καναδά)
- Στην Κίνα πάνω από 180 εκατομμύρια άτομα είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- Στην Μεγάλη Βρετανία πάνω από 9,8 εκατομμύρια άτομα είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- Στην Βραζιλία πάνω από 5,6 εκατομμύρια άτομα είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- Στη Νορβηγία 1 στα 3 άτομα είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- Στην Κολομβία, πάνω από 8 εκατομμύρια άτομα είναι μέλη των συνεταιρισμών. (Πηγή: CONFECOOP. SectorCooperativoColombiano 2005)
- Στη Κόστα Ρίκα πάνω από το 10% του πληθυσμού, είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- Στη Φινλανδία, στο S-Groupέχουν την ιδιότητα του μέλους συνεταιρισμού 1.468.572 άτομα που αντιπροσωπεύουν το 62% των νοικοκυριών της Φινλανδίας. (Πηγή: SOKCorporationΕτήσια Έκθεση 2004)
- Στη Γερμανία, 20 εκατομμύρια άτομα είναι μέλη των συνεταιρισμών, 1 στα4 άτομα.
- Στην Ινδονησία, το 27,5% των οικογενειών που εκπροσωπούν περίπου 80 εκατομμύρια άτομα είναι μέλη των συνεταιρισμών. (Πηγή: Υπουργείο Συνεταιρισμών &MME της Ινδονησίας 2004)
- Στην Ιαπωνία, 1 στις 3 οικογένειες είναι μέλος ενός συνεταιρισμού.
- Στη Κένυα 1 στους 5 είναι μέλος ενός συνεταιρισμού ή 5,9 εκατομμύρια άμεσα και 20 εκατομμύρια έμμεσα αντλούν τα προς το ζην από το Συνεταιριστικό Κίνημα.
- Στην Ινδία, πάνω από 236 εκατομμύρια άτομα είναι μέλη ενός συνεταιρισμού.
- Στη Μαλαισία, 5,9 εκατομμύρια άτομα ή το 24% του συνολικού πληθυσμού είναι μέλη των συνεταιρισμών. (Πηγή: Υπουργείο Επιχειρηματικής και Συνεταιριστικής Ανάπτυξης, Τμήμα Συνεταιριστικής Ανάπτυξης της Μαλαισίας το Δεκέμβριο του 2006)
- Στη Νέα Ζηλανδία, το 40% του ενήλικου πληθυσμού είναι μέλη των συνεταιρισμών αλληλασφάλισης (Πηγή: Νέα Ζηλανδία Co-operativeAssociation, 2007)
- Στη Σιγκαπούρη, το 50% του πληθυσμού (1,6 εκατομμύρια άτομα) είναι μέλη ενός συνεταιρισμού.
- Στις Ηνωμένες Πολιτείες, 1 στα 4 άτομα είναι μέλος ενός συνεταιρισμού.

Όλοι αυτοί οι Συνεταιρισμοί παρέχουν πάνω από 100 εκατομμύρια θέσεις εργασίας σε όλο τον κόσμο, 20% περισσότερες από αυτές των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα:

- Στον Καναδά, οι συνεταιρισμοί και οι πιστωτικές ενώσεις απασχολούν πάνω από 155.000 άτομα. Η Desjardins (αποταμιευτικός και πιστωτικός συνεταιρισμός), είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης στην επαρχία του Κεμπέκ.
- Στην Κολομβία, το συνεταιριστικό κίνημα διαθέτει 379.000 θέσεις εργασίας ή παρέχει το 23% των θέσεων εργασίας στον τομέα της υγείας, το 18% των θέσεων εργασίας στον τομέα των μεταφορών, το 13% των εργαζόμενων στο βιομηχανικό τομέα, το 11% στον χρηματοπιστωτικό τομέα και το 9% στον γεωργικό τομέα. (Πηγή: CONFECOOP. SectorCooperativoColombiano 2005)
- Στη Γαλλία, 21.000 συνεταιρισμοί παρέχουν πάνω από 4 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. (SWource: GNCNewsletter, αριθ348, Ιούνιος 2007)
- Στη Γερμανία, 8.106 συνεταιρισμοί παρέχουν θέσεις εργασίας για 440.000 άτομα.
- Στην Ιταλία 70.400 συνεταιριστικές κοινωνίες απασχολούν σχεδόν 1 εκατομμύριο άτομα (στοιχεία 2005)
- Στην Ινδονησία, οι συνεταιρισμοί παρέχουν θέσεις εργασίας σε 288.589 άτομα (Πηγή: Υπουργείο Συνεταιρισμών &MME της Ινδονησίας 2004)
- Στην Κένυα, 250.000 άτομα απασχολούνται από συνεταιρισμούς.

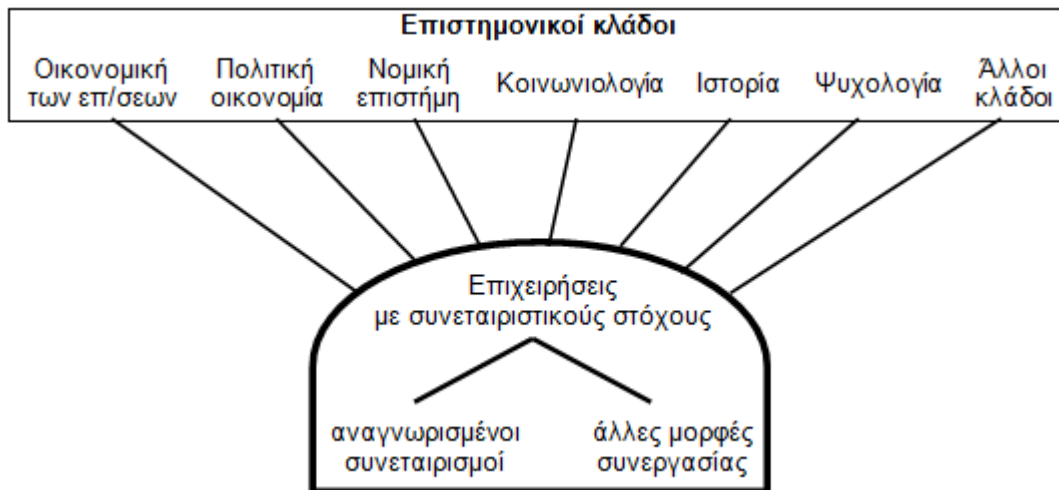
Η ποσοστιαία κατανομή των συνεταιρισμών κατά είδος εργασίας, εκφραζόμενη ως ποσοστό των μελών της κάθε κατηγορίας, ανάλογα με την γεωγραφική περιοχή είναι:

- Γεωργικοί: Ασία 75%, Ευρώπη 11%, Αφρική 10%, Αμερική 4% (Η Αυστραλία και οι χώρες Ειρηνικού ενσωματώνονται στην Ασία)
- Αλιευτικοί: Ασία 92%, Αφρική 4%, Ευρώπη 3%, Αμερική 1%
- Καταναλωτικοί: Ευρώπη 66%, Ασία 25%, Αφρική 5%, Αμερική 4%
- Παραγωγικοί : Ασία 71%, Ευρώπη 24%, Αμερική 3%, Αφρική 2%
- Πιστωτικοί: Ασία 54%, Αμερική 31%, Ευρώπη 13%, Αφρική 2%
- Οικοδομικοί: Ευρώπη 71%, Ασία 20%, Αφρική 6%, Αμερική 3%

2.3.1 Ο Συνεργατισμός ως ένα κράμα επιστημονικών κλάδων

Με βάση όλα αυτά (και όσα θα ειπωθούν και στα επόμενα κεφάλαια) προκύπτει αβίαστα, ότι ο Συνεργατισμός ως επιστήμη αποτελεί ένα κράμα πολλών επιστημονικών κλάδων. Βασικοί

επιστημονικοί κλάδοι πάνω στους οποίους βασίζεται ο Συνεργατισμός είναι η οικονομική των επιχειρήσεων και η Πολιτική οικονομία λόγω του ότι οι συνεταιρισμοί ως οικονομικές επιχειρηματικές μονάδες λειτουργούν όπως και όλες οι άλλες ιδιωτικές επιχειρήσεις, τις οποίες μελετά ο επιστημονικός κλάδος της Οικονομικής των επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά, την ανταγωνιστικότητα των συνεταιρισμών, το διαχωρισμό των συνεταιρισμών από τις άλλες οικονομικές οργανώσεις, τη σημασία του συνεταιριστικού κλάδου στα πλαίσια της όλης οικονομίας, κ.ά., μελετά ο επιστημονικός κλάδος της Πολιτικής οικονομίας. Με άλλα λόγια, θα λέγαμε ότι οι δύο αυτοί επιστημονικοί κλάδοι μελετούν τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις, όπως και όλες τις άλλες, ο μεν πρώτος από μικροοικονομικής, ο δε δεύτερος από μακροοικονομικής πλευράς (Μαριάδης, 2012). Το παρακάτω σχήμα (ZERCHE, 1983) μπορεί να δώσει μια σφαιρική εικόνα για όλους αυτούς τους επιστημονικούς κλάδους που απαρτίζουν τον Συνεργατισμό ώστε να γίνει αντιληπτό το γνωστικό αντικείμενο αυτού.

3. Ο Συνεργατισμός στην Κύπρο

3.1 Το έναυσμα για την ίδρυση του Συνεργατισμού στην Κύπρο

Στις 12 Ιουλίου του 1878, όταν η Αγγλοκρατία διαδέχθηκε την οθωμανική κυριαρχία που κράτησε τρεις ολόκληρους αιώνες, η Κύπρος έφερε τα χαρακτηριστικά μιας καθυστερημένης χώρας. Οι περιορισμένες μεταρρυθμίσεις που εισήγαγαν οι Άγγλοι δεν ήταν αρκετές για να αναζωογονήσουν τη μαρασμένη ύπαιθρο, να εξυγιάνουν τις κοινωνικοοικονομικές σχέσεις, να βελτιώσουν τους επικρατούντες θεσμούς και να οδηγήσουν τους κατοίκους στην ευημερία και στην κοινωνική πρόοδο.

Ο σημαντικότερος ανασταλτικός παράγοντας στην οικονομική ανάπτυξη, τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, ήταν η βαριά φορολογία που οι Άγγλοι επέβαλλαν στους Κυπρίους για να εξασφαλίζουν την καταβολή στη Τουρκία ποσού 92.800 λιρών ετησίως ως “φόρο υποτελείας” με βάση τη σχετική Συνθήκη του 1878. Έτσι, ενώ συνέχισαν να ισχύουν αρκετές από τις φορολογικές επιβαρύνσεις που επέβαλλε η Οθωμανική Αυτοκρατορία όπως η δεκάτη, ο κτηματικός φόρος, ο στρατιωτικός φόρος και ο επαγγελματικός φόρος, προστέθηκαν και άλλες φορολογίες για να μπορούν οι Άγγλοι να ανταποκρίνονται στις συμβατικές υποχρεώσεις που είχαν αναλάβει.

Κατά την περίοδο αυτή η βασική ασχολία των κατοίκων ήταν η γεωργία, η οποία διεξαγόταν με πρωτόγονα μέσα και πανάρχαιες μεθόδους. Η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων διέθετε πολύ μικρούς κλήρους με εισοδηματικά αποτελέσματα εντελώς δυσανάλογα με τις ανάγκες διαβίωσης τους. Η κατάσταση επιδεινωνόταν όταν οι κλιματολογικές συνθήκες δεν ήταν ευνοϊκές, οπότε οι φτωχοί αγρότες ήταν υποχρεωμένοι να προσφεύγουν στους τοκογλύφους και τους εμποροπαντοπώλες της εποχής εκείνης. Το φαινόμενο της αναγκαστικής πώλησης γαιών, σπιτιών και ζώων για εξόφληση δανείων ήταν συνηθισμένο.

Ο πλούτος του τόπου, τόσο σε κεφάλαια, όσο και σε γεωργικούς κλήρους, ήταν συσσωρευμένος σε μικρό αριθμό ατόμων, τα οποία διαδραμάτιζαν το ρόλο του δανειστή - τοκογλύφου και το ρόλο του εμπόρου. Οι τοκογλύφοι και οι έμποροι ποδηγετούσαν την οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου, ενώ οι περισσότεροι γεωργοί μετατράπηκαν σε “γεωργικούς εργάτες”, δηλαδή, εργάτες που εργάζονταν στα κτήματα των μεγαλοϊδιοκτητών. Οι συνθήκες εργασίας των γεωργικών εργατών ήταν επαχθείς και η αμοιβή τους πενιχρή σε σχέση με την εργασία που προσέφεραν.

Στα τέλη του 19ου αιώνα παρουσιάστηκε κάποια ανάπτυξη στον τομέα της βιοτεχνίας και κυρίως στην υφαντουργία, στη χαλκουργία, στην κατασκευή οικιακών ειδών και στην υποδηματοποιία. Οι δομές, όμως, και οι μηχανισμοί του κοινωνικού συστήματος ήταν τέτοιοι που δεν επέτρεπαν τη διαφοροποίηση της θέσης των γεωργών και των γεωργικών εργατών.

Η είσοδος της Κύπρου στον 20^ο αιώνα ουδόλως διαφοροποίησε τις επικρατούσες συνθήκες. Η οικονομική κατάσταση των γεωργών, που ξεπερνούσαν το 80% του πληθυσμού, παρέμεινε άθλια και η κοινωνική τους θέση έντονα υποβαθμισμένη. Το τοκογλυφικό σύστημα δανειοδότησης των γεωργών στα πλαίσια του οποίου ο δανειστής εκμεταλλευόταν στυγνά και παράνομα το δανειολήπτη, άκμασε ακόμα περισσότερο και εφαρμόστηκε για αρκετές ακόμα δεκαετίες. Ο Κύπριος γεωργός ήταν, κατά κανόνα, πτωχός και χρεωμένος για τους εξής λόγους:

- Το αγροτικό εισόδημα ήταν απόλυτα εξαρτημένο από τις καιρικές συνθήκες και συνήθως επηρεαζόταν αρνητικά από τις ανομβρίες, που σε πολλές περιπτώσεις ήταν παρατεταμένες και καταστροφικές.
- Οι συχνές διακυμάνσεις των τιμών των αγροτικών προϊόντων συνήθως έπλητταν την οικονομική
- θέση των γεωργών γιατί οι ίδιοι, ούτε τις στοιχειώδεις γνώσεις διέθεταν, ούτε τις οικονομικές δυνατότητες είχαν για να τις χειριστούν προς όφελός τους.
- Οι πολύ μικροί κλήροι των γεωργών και η μεγάλη διασπορά τους δεν επέτρεπαν τη συστηματική αξιοποίησή τους στις δύσκολες κυρίως περιόδους.
- Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και ο αναλφαβητισμός, που κυριαρχούσαν, κρατούσαν τους γεωργούς προσκολλημένους στις πρωτόγονες καλλιεργητικές μεθόδους και τους καθιστούσαν αδύναμους να περιφρουρήσουν το πενιχρό εισόδημα που εξασφάλιζαν και να το αξιοποιήσουν με τον επωφελέστερο για τους ίδιους τρόπο.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, ο γεωργός ήταν συχνά υποχρεωμένος να συνάπτει δάνεια για να συντηρήσει την οικογένειά του, να συνεχίσει την καλλιέργεια των αγρών του και να εξασφαλίσει την απαιτούμενη τροφή για τα ζώα του. Η μόνη πηγή χρηματοδότησης που υπήρχε ήταν οι τοκογλύφοι, στους οποίους ο αγρότης συχνά κατέφευγε. Οι τοκογλύφοι βρισκόμενοι σε θέση ισχύος, επέβαλλαν στο δανειζόμενο τους όρους που επιθυμούσαν οι οποίοι ήταν τόσο επαχθείς, που κατά κανόνα οδηγούσαν το δανειζόμενο στη χρεοκοπία και στην απώλεια της περιουσίας του. Είναι σημαντικό να σημειωθεί για παράδειγμα ότι, ενώ το επίσημο επιτόκιο ήταν 12%, ο πραγματικός τόκος που εισέπρατταν οι τοκογλύφοι έφθανε μέχρι τα 600%. Μελετώντας το

τοκογλυφικό σύστημα της εποχής εκείνης, το οποίο ίσχυσε μέχρι και την τέταρτη δεκαετία περίπου του 20^{ου} αιώνα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το ίδιο το κοινωνικό σύστημα και οι θεσμοί του μεταμόρφωναν τον άνθρωπο σε στυγνό εκμεταλλευτή και καταπατητή κάθε δικαιώματος του συνανθρώπου του (Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2003; Θεοφάνους, κ.α., 2003; Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2005; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2006; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010; Ηρακλέους, 2008).

3.1.2 Η εκδήλωση των πρώτων συνεργατικών προσπαθειών στην Κύπρο

Ενώ στις χώρες της Ευρώπης, κατά το δεύτερο ήμισυ του 19ου αιώνα, η συνεργατική δραστηριότητα προσλάμβανε μεγάλες διαστάσεις, στην Κύπρο οι πρώτες συνεργατικές κινήσεις εκδηλώθηκαν κατά την πρώτη δεκαετία του 20ου αιώνα. Βέβαια, δραστηριότητες συνεργατικής πρακτικής με τη μορφή εθίμου εμφανίζονται από αρχαιοτάτων χρόνων, αρκετές από τις οποίες διατηρούνται ακόμα και σήμερα, κυρίως στις κοινότητες της υπαίθρου. Επίσης, αρκετά από τα ταμειύτριά που λειτουργούσαν τότε δεν ήταν εντελώς ξένα με τη συνεργατική φιλοσοφία.

Το 1904, ο τότε Διευθυντής Γεωργίας W. Bevan δημοσίευσε μια μελέτη με τίτλο “Γεωργικές Τράπεζες (Raiffeisen) στην οποία περιέγραφε τη δραστηριότητα των αγροτικών τραπεζών που ιδρύθηκαν σε πολλές χώρες της Ευρώπης με βάση τις αρχές που διατύπωσε το 1866 ο Γερμανός Ραιφάιζεν στο βιβλίο του “Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί ως μέσο καταπολέμησης της αθλιότητας των αγροτικών μαζών”. Πέρα από τον πληροφοριακό χαρακτήρα που είχε το βιβλίο του, ο W. Bevan στόχευε να κεντρίσει το ενδιαφέρον των αγροτικών μαζών για να προχωρήσουν στην ίδρυση συνεργατικών εταιρειών. Επισκέφθηκε μάλιστα ο ίδιος διάφορα μέρη της Κύπρου, όπου παρουσίασε και ανέλυσε το περιεχόμενο της μελέτης του, καταβάλλοντας ενθουσιώδεις προσπάθειες με στόχο να εμφυτέψει στη συνείδηση των γεωργών τις συνεργατικές αξίες.

Παρά τη μεγάλη απήχηση που είχαν οι απόψεις του W. Bevan, οι προσπάθειες του δεν οδήγησαν σε κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα και οι πρώτες εταιρείες, που πρόχειρα συγκροτήθηκαν, διαλύθηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα. Οι λόγοι της αποτυχίας του συμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό με τους λόγους που οδήγησαν στην καθυστέρηση της εφαρμογής του συνεργατικού θεσμού στην Κύπρο και εστιάζονται στα ακόλουθα:

- Δεν ήταν εύκολο να εξασφαλιστούν τα πρώτα κεφάλαια με τα οποία θα άρχιζε η συνεργατική δραστηριότητα.

- Η απογοήτευση και η μοιρολατρία που επικρατούσαν και ήταν αποτέλεσμα του τοκογλυφικού συστήματος, οδήγησαν στην απώλεια της αυτοπεποίθησης των αγροτών και στην έλλειψη από μέρους τους της ανάλογης διάθεσης για προώθηση οποιωνδήποτε μέτρων, τα οποία θα διατάρασσαν την “κοινωνική τάξη” που τότε επικρατούσε.
- Ο φόβος των αγροτών τους έκανε επιφυλακτικούς στο να προβαίνουν σε ενέργειες που θα ήταν ή θα ερμηνεύονταν ως πράξεις αντίθετες με τα συμφέροντα των τοκογλύφων.
- Ο αναλφαβητισμός και η αμάθεια που επικρατούσαν, καθιστούσαν δύσκολη την κατανόηση της συνεργατικής θεωρίας και πρακτικής, ενώ παράλληλα η έλλειψη μορφωμένων και φωτισμένων στελεχών μεταξύ των αγροτών, δυσκόλευε ακόμα περισσότερο τη διάδοση τους.
- Η τότε αποικιοκρατική κυβέρνηση ήταν απρόθυμη να βοηθήσει τον αγροτικό κόσμο και συντάχθηκε με τα συμφέροντα του οικονομικού κατεστημένου της εποχής εκείνης.
- Η γεωγραφική θέση της Κύπρου, σε συνάρτηση με τα μέσα επικοινωνίας που υπήρχαν, καθιστούσαν στους Κύπριους αδύνατη την παρακολούθηση των κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων που συντελούνταν στη Ευρώπη(Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2003; Θεοφάνους, κ.α., 2003; Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2005; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2006; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010; Ηρακλέους, 2008).

3.1.3 Η ίδρυση των πρώτων Συνεργατικών Εταιρειών στην Κύπρο

Το τοκογλυφικό σύστημα, το οποίο αποτελούσε ένα από τους άξονες του οικονομικού και κοινωνικού συστήματος, κυριαρχούσε σε ολόκληρη την Κύπρο με ιδιαίτερα σκληρές επιπτώσεις στους κατοίκους των κοινοτήτων της υπαίθρου, οι οποίοι είχαν ως βασική απασχόληση τη γεωργία. Σε αυτό το γεγονός επικεντρώνονται οι λόγοι της εμφάνισης των πρώτων συνεργατικών κινήσεων αλλά και η ίδρυση των πρώτων συνεργατικών εταιρειών στην ύπαιθρο και όχι στις πόλεις, όπου το βιοτικό επίπεδο ήταν συγκριτικά ψηλότερο και η εξασφάλιση των μέσων διαβίωσης ευκολότερη.

Η πρώτη συνεργατική εταιρεία, που είχε άρτια οργάνωση και μεγάλη διάρκεια, ιδρύθηκε στο κατεχόμενο Λευκόνοικο στις 22 Νοεμβρίου 1909 με την επωνυμία “Χωρική Τράπεζα Λευκονοίκου”. Ήδη όμως, από τον Απρίλιο του 1909, είχε ιδρυθεί στην ίδια κοινότητα το Ταμειυτήριο Λευκονοίκου κατά τα πρότυπα του Ταμειυτηρίου Λευκωσίας, το οποίο μετεξελίχθηκε στη συνέχεια στη σημερινή Τράπεζα Κύπρου. Ο σκοπός του Ταμειυτηρίου

Λευκονοίκου ήταν η ικανοποίηση των δανειοληπτικών αναγκών των κατοίκων της Κοινότητας και των κατοίκων της γύρω περιοχής με ευνοϊκούς όρους. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι ιδρυτές και οι διαχειριστές του Ταμειυτηρίου ήταν τα ίδια πρόσωπα, τα οποία λίγους μήνες αργότερα ίδρυσαν τη “Χωρική Τράπεζα Λευκονοίκου” σύμφωνα με τη φιλοσοφία και τις ιδέες του Ραιφφάιζεν.

Το Ταμειυτήριο Λευκονοίκου, το οποίο περιβλήθηκε με την αγάπη και την εμπιστοσύνη των προκρίτων της κοινότητας, παρά το περιορισμένο μέγεθος του και τα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει στα αρχικά στάδια του, κατόρθωσε με την εργασία του και τη συστηματική δουλειά εκείνων που το στήριζαν να διαλύσει ταχύτατα τους φόβους, την καχυποψία και τη δυσπιστία του αγροτικού κόσμου και να προετοιμάσει το έδαφος για την ίδρυση, ύστερα από λίγους μήνες, της Χωρικής Τράπεζας. Δίκαια λοιπόν θεωρείται ότι το Ταμειυτήριο αποτέλεσε τον πρόδρομο της ίδρυσης της πρώτης οργανωμένης συνεργατικής εταιρείας και επομένως ολοκλήρης της συνεργατικής κίνησης του τόπου.

Η επιτυχής ίδρυση της Χωρικής Τράπεζας Λευκονοίκου, η ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία της και η καλή φήμη που απέκτησε, επηρέασαν γενικότερα το κοινωνικό σύστημα και οδήγησαν σε αλλαγές που ωφέλησαν τον αγροτικό πληθυσμό και την κοινωνία γενικότερα. Η πρώτη αλλαγή ήταν η κατάρρευση του μύθου που καλλιεργούσε η άρχουσα τάξη ότι οι γεωργοί διακατέχονταν μόνο από έντονο ατομικισμό και δεν μπορούσαν να αναλάβουν συλλογική δραστηριότητα. Αποδείχθηκε περίτρανα ότι οι γεωργοί διέθεταν τις απαραίτητες ψυχικές δυνάμεις και, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μπορούσαν να ασκήσουν κοινωνική δραστηριότητα και να παραγάγουν πολύ σημαντικό έργο.

Δεύτερη αλλαγή ήταν το ρήγμα που επήλθε στον ιστό του κοινωνικού συστήματος. Η Χωρική Τράπεζα έδωσε το εναρκτήριο λάκτισμα. Οι αγρότες άρχισαν σταδιακά να αφυπνίζονται, να εγκαταλείπουν τη μοιρολατρική προσέγγιση της ζωής και να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες ανάλογες με εκείνη του Λευκονοίκου. Η αντίστροφη μέτρηση για το τοκογλυφικό σύστημα είχε ήδη αρχίσει και εκείνο που έμενε ήταν ο χρόνος που θα οδηγούσε στην κατάρρευσή του.

Στη συνέχεια, αφού οι συνθήκες ωρίμασαν και οι γεωργοί απέδειξαν το απόθεμα των ψυχικών δυνάμεων που διέθεταν, η αποικιοκρατική πολιτική απέναντι στο κοινωνικό σύστημα και ειδικότερα απέναντι στις συνεργατικές εταιρείες διαφοροποιήθηκε. Έτσι το Δεκέμβριο του 1923 η αγγλική διοίκηση, μέσω του Δανειστικού Ταμείου, παραχώρησε στις συνεργατικές Εταιρείες που είχαν δημιουργηθεί, δάνειο ύψους £20.000 χωρίς υποθήκες και με επιτόκιο 5%. Η

Χωρική Τράπεζα Λευκονοίκου, που το 1917 μετονομάστηκε σε ΣΠΕ Λευκονοίκου, πήρε £1.500 που ήταν για την εποχή εκείνη πολύ σημαντικό ποσό. Το ευεργετικό αυτό δάνειο συνέβαλε στη μείωση του δανειστικού επιτοκίου και στην περαιτέρω ανάπτυξη της εταιρείας (Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2003; Θεοφάνους, κ.α., 2003; Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2005; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2006; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010; Ηρακλέους, 2008).

3.2 Το Ευρωπαϊκό Συνεργατικό Κίνημα και η Κύπρος

3.2.1. Η έννοια του Ευρωπαϊκού Συνεργατικού Κινήματος

Το Συνεργατικό Κίνημα της Ευρώπης εκπροσωπεί την ευρωπαϊκή περιφέρεια (European Region) στη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση. Αποτελείται από 171 συνεργατικούς οργανισμούς από 37 χώρες της Ευρώπης και από 6 ευρωπαϊκές τομεακές οργανώσεις. Ένα τέτοιο κίνημα εκπροσωπεί, μέσω των μελών του, μια οικονομική και κοινωνική δύναμη που αποτελείται από 267.000 συνεργατικές εταιρείες, 163 εκατομμύρια μέλη και 5,4 εκατ. θέσεις εργασίας.

Το όραμα του Ευρωπαϊκού Συνεργατικού Κινήματος είναι να αποτελέσει τη μεγαλύτερη οργάνωση στην Ευρώπη, η οποία να προωθεί το συνεργατικό μοντέλο επιχείρησης για σταθερή οικονομική πρόοδο με κοινωνικούς στόχους καθώς η αποστολή του είναι να ενώνει, να εκπροσωπεί, να προωθεί και να υπερασπίζεται το Συνεργατισμό στην Ευρώπη, να υποστηρίζει και να συντελεί στην ανάπτυξη του συνεργατικού μοντέλου όπως επίσης και να βοηθά στην αύξηση των συνεργατικών οργανισμών σε όλη την Ευρώπη. Με ένα τέτοιο όραμα του Ευρωπαϊκού Συνεργατικού Κινήματος οι στρατηγικοί του στόχοι οφείλουν και είναι οι ακόλουθοι:

- η συνένωση και αύξηση των μελών στον ευρωπαϊκό χώρο,
- η προώθηση και ενίσχυση της συνεταιριστικής εκπροσώπησης και της θεσμικής αναγνώρισης,
- η ενίσχυση της συνεταιριστικής ταυτότητας, της προβολής και της εικόνας του συνεργατισμού,
- η ανάπτυξη ενός ισχυρού συστήματος συνεταιριστικής επιχείρησης,
- η διατήρηση της βιωσιμότητας και της χρηστής διοίκησης στους συνεργατικούς οργανισμούς.

3.2.2 Το Συνεργατικό Κίνημα στην Κύπρο

Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση εισάγει το Συνεργατικό Κίνημα σε ένα εντελώς νέο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον. Η εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κοινοτικό κεκτημένο και η ίδρυση των διαφόρων θεσμικών οργάνων και υπηρεσιών που προβλέπονται από αυτή, αποτελούν το ένα σκέλος των προσπαθειών που επιβάλλουν οι καινούριες συνθήκες. Το άλλο σκέλος αφορά τις μεθόδους αντιμετώπισης των νέων δεδομένων κατά τρόπο που να διασφαλίζεται απόλυτα ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας, η συνέχεια και η ανάπτυξη του Συνεργατικού Κινήματος μέσα στα πλαίσια που καθορίζουν οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Συνεργατικό Κίνημα της Κύπρου ιδρύθηκε θέτοντας στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του το άτομο, τις ανάγκες και τα προβλήματα του. Αποτελεί κοινό τόπο όλων όσων υπηρετούν το Κίνημα ότι αυτός ο προσανατολισμός, που εδράζεται στις συνεργατικές αρχές και τα συνεργατικά ιδεώδη, θα παραμείνει σταθερός και αναλλοίωτος. Οι προσδοκίες όλων είναι ότι οι προκλήσεις της ελεύθερης αγοράς της Ευρώπης, οι ευκαιρίες που προσφέρονται και οι ανταγωνισμοί που λειτουργούν, δεν θα αποπροσανατολίσουν τις συνεργατικές εταιρείες ούτε θα επηρεάσουν αρνητικά τη συνεργατική ταυτότητα τους.

Η δομή του Συνεργατικού Κινήματος, τα μέσα που διαθέτει σε υλικό και ανθρώπινο κεφάλαιο και η εμπιστοσύνη με την οποία το κοινό περιβάλλει τα συνεργατικά ιδρύματα συναποτελούν το απαιτούμενο υπόβαθρο του και εγγυώνται τη συνέχεια, τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και τη διεύρυνση της εφαρμογής του συνεργατικού θεσμού. Με αυτά τα δεδομένα γίνεται σαφές ότι το Συνεργατικό Κίνημα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά όλες τις δυσκολίες και να επιλύσει όλα τα προβλήματα που ενδεχομένως παρουσιαστούν, ως επακόλουθο της εναρμόνισης του με το κοινοτικό κεκτημένο. Άλλωστε το Κίνημα έχει αποδείξει πολλές φορές ότι έχει τη δυνατότητα να διαχειρίζεται τις εκάστοτε εξελίξεις με τον καταλληλότερο τρόπο και να προσαρμόζεται σχετικά εύκολα στις μεταβολές που κατά καιρούς σημειώνονται στην κυπριακή κοινωνία (Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2003; Θεοφάνους, κ.α., 2003; Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2005; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2006; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010; Ηρακλέους, 2008).

3.2.2.1 Προοπτικές και στρατηγικοί στόχοι

Η εναρμόνιση του Συνεργατικού Κινήματος με την ευρωπαϊκή πραγματικότητα και τους κανόνες που ρυθμίζουν τη λειτουργία της δεν είναι ούτε απλή ούτε εύκολη υπόθεση. Το Κίνημα, έχοντας επίγνωση των δυσκολιών που υπάρχουν και χωρίς να εγκαταλείπει τους κοινωφελείς προσανατολισμούς του και τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα του, εργάζεται συστηματικά και σε όλα τα επίπεδα για να επιτύχει τους στόχους του. Οι προσπάθειες που καταβάλλονται διασφαλίζουν τη συνέχιση της στήριξης του αγροτικού κόσμου, τη συνέχιση της χρηματοδότησης της ιδιόκτητης οικογενειακής κατοικίας, της εκπαίδευσης και της υγείας των μελών και των οικογενειών τους, κυρίως εκείνων με χαμηλά εισοδήματα, την προώθηση των συμφερόντων σχεδόν όλων των επαγγελματικών τάξεων του πληθυσμού, την ικανοποίηση των επαγγελματικών αναγκών των μελών των συνεργατικών ιδρυμάτων και την πλούσια προσφορά του Κινήματος για κοινωφελείς και φιλανθρωπικούς σκοπούς. Έτσι, οι προσπάθειες που καταβάλλονται εντάσσονται στους ακόλουθους έξι στρατηγικούς στόχους:

- *Ανασυγκρότηση και αναδιοργάνωση των συνεργατικών εταιρειών με στόχο τη θεσμική προσαρμογή τους στην νομοθεσία που τέθηκε σε ισχύ από τις 25 Ιουλίου 2003.*

Η προώθηση του στρατηγικού αυτού στόχου προϋποθέτει την πλήρη ενημέρωση των συνεργατικών αξιωματούχων για όλες τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των συνεργατικών εταιρειών και των μελών τους που απορρέουν από τη νέα νομοθεσία. Η Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών αλλά και οι άλλοι αρμόδιοι φορείς του Συνεργατικού Κινήματος καταβάλλουν τις απαιτούμενες προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση. Παράλληλα, αρχίζοντας από τον πιστωτικό τομέα όπου οι αλλαγές είναι πολύ μεγάλες, ο στόχος είναι να παραχωρηθεί σε όλες τις συνεργατικές πιστωτικές εταιρείες η νομική δυνατότητα να διενεργούν πιστωτικές εργασίες ανεξάρτητα αν επιλέξουν την ένταξη τους στον Κεντρικό φορέα ή αν επιλέξουν να δραστηριοποιούνται ως αυτόνομες τραπεζικές μονάδες, εφόσον πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις.

Η επίτευξη του στόχου αυτού επιβάλλει τη σχολαστική μελέτη των δεδομένων κάθε συνεργατικής εταιρείας ξεχωριστά και την ανάληψη των επιβαλλόμενων πρωτοβουλιών για την ανασυγκρότηση και αναδιοργάνωση τους στις περιπτώσεις που θα κριθεί αναγκαίο. Όσον αφορά το γεωργικό τομέα του Συνεργατικού Κινήματος, μέσα στα πλαίσια αυτού του στρατηγικού στόχου, επιδιώκεται η ανασυγκρότηση και η αναδιοργάνωση των συνεργατικών εταιρειών που

ασχολούνται με τη γεωργική παραγωγή για να μετατραπούν σε οργανώσεις παραγωγών που να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις που θέτει το κοινοτικό κεκτημένο.

➤ *Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των συνεργατικών εταιρειών.*

Ο στρατηγικός αυτός στόχος διαχωρίζεται σε τέσσερις επιμέρους βασικές κατευθύνσεις. Η πρώτη κατεύθυνση είναι η αναβάθμιση των υπηρεσιών και η βελτίωση της ποιότητας των αγαθών που προσφέρουν οι συνεργατικές εταιρείες. Η δεύτερη είναι η συγκράτηση του κόστους παραγωγής, χωρίς τούτο να αποβαίνει σε βάρος της ποιότητας των προσφερομένων αγαθών και υπηρεσιών. Η τρίτη κατεύθυνση αφορά την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και την επέκταση της εφαρμογής του συνεργατικού θεσμού σε νέους τομείς της οικονομικής ζωής του τόπου και η τέταρτη τη δημιουργία στρατηγικών συμμαχιών με ευρωπαϊκές συνεργατικές οργανώσεις.

➤ *Εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση των συνεργατικών στελεχών.*

Η συνεχής εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση των συνεργατικών στελεχών προβλέπεται από τις συνεργατικές αρχές που διατύπωσαν οι σκαπανείς του το 1844 στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον επιβάλλει την αυστηρότερη εφαρμογή της αρχής αυτής με στόχο την προώθηση της προσαρμοστικότητας των συνεργατικών εταιρειών στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς, την ενίσχυση της παραγωγικότητας, τον εμπλουτισμό της επιχειρηματικότητας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

➤ *Γνώση και αξιοποίηση των ευκαιριών και των μέσων που παρέχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.*

Το Συνεργατικό Κίνημα, εκτός από τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει με την ολοκλήρωση της πορείας ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει να ωφεληθεί από πολλά πλεονεκτήματα, τα οποία οφείλει να αξιοποιήσει με τον καλύτερο τρόπο προς όφελος των μελών του. Για να είναι όμως σε θέση να αξιοποιήσει σωστά τις ευκαιρίες και τα μέσα που θα του προσφέρονται, επιβάλλεται να γνωρίζει πολύ καλά τα εκάστοτε δεδομένα και παράλληλα να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και τα ευρωπαϊκά δρώμενα που το αφορούν. Ο στρατηγικός αυτός στόχος αποβλέπει στη δημιουργία κατάλληλου μηχανισμού του Συνεργατικού Κινήματος,

ο οποίος θα παρακολουθεί τις εξελίξεις και θα ενημερώνει έγκαιρα τα αρμόδια όργανα για τη λήψη των καταλλήλων αποφάσεων ή την ανάληψη των ενδεδειγμένων ενεργειών.

➤ *Αξιοποίηση των συνεργατικών αρχών για επιτυχή εφαρμογή αναπτυξιακών προγραμμάτων*

Η εφαρμογή των συνεργατικών αρχών στις συνεργατικές εταιρείες επέφερε εξαιρετικά αποτελέσματα για την ανάπτυξη των ιδίων ως επιχειρηματικών μονάδων και ευνόησε σημαντικά τα μέλη τους και την κοινωνία. Όλα τα αναπτυξιακά προγράμματα, που εφαρμόστηκαν και πέτυχαν, βασίστηκαν στις συνεργατικές αρχές και στις αξίες που εκπηγάζουν από αυτές. Η συνεργατική αλληλεγγύη, η αλληλοβοήθεια, η φιλία, το συλλογικό πνεύμα και η συνεργατική συνοχή προάγουν την ανάληψη πρωτοβουλιών και οδηγούν στα επιθυμητά αποτελέσματα.

Μέσα στο πολύ απαιτητικό ευρωπαϊκό περιβάλλον, η κάθε συνεργατική εταιρεία θα έχει ανάγκη την αλληλεγγύη των μελών της αλλά και την στήριξη των υπόλοιπων συνεργατικών εταιρειών. Ο στρατηγικός αυτός στόχος καταλήγει στη συστηματική καλλιέργεια της συνεργατικής αλληλεγγύης τόσο μεταξύ των συνεργατικών ιδρυμάτων όσο και μεταξύ των μελών των συνεργατικών εταιρειών. Η συνεργατική αλληλεγγύη και η αλληλοστήριξη των συνεργατικών εταιρειών ενισχύει την εμπιστοσύνη των μελών και γενικότερα του κοινωνικού συνόλου προς τους συνεργατικούς θεσμούς και καθιστά ευκολότερη την ανάληψη πρωτοβουλιών και την υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων.

➤ *Διατήρηση και ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου του Συνεργατικού Κινήματος.*

Όπως έχει αναφερθεί και σε άλλα σημεία της παρούσας μελέτης, ο σκοπός των συνεργατικών εταιρειών δεν είναι η μεγιστοποίηση των κερδών τους αλλά η χρησιμοποίηση των μέσων που έχουν στη διάθεση τους για εξυπηρέτηση των μελών και ευρύτερα της κοινωνίας. Κατά συνέπεια, όλες οι επιχειρηματικές δραστηριότητες τους περιβάλλονται από τη σκοπιμότητα αυτή που αποτελεί την κύρια όψη της συνεργατικής πρακτικής. Ο στρατηγικός αυτός στόκος αποσκοπεί στη διαφύλαξη και στην ενίσχυση των κοινωφελών προσανατολισμών του Κινήματος, οι οποίοι συνοπτικά παρουσιάζονται πιο κάτω (Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2003; Θεοφάνους, κ.α., 2003; Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2005; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2006; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010; Ηρακλέους, 2008).

3.2.2.2 Πτυχές του κοινωφελούς έργου του Συνεργατικού Κινήματος

Ικανοποίηση στεγαστικών αναγκών: Η απόκτηση ιδιόκτητης οικογενειακής κατοικίας αποτελεί την βασικότερη ίσως ανάγκη της κυπριακής οικογένειας ύστερα από τις άμεσες καθημερινές ανάγκες της διατροφής και της ένδυσης. Πέραν όμως από το γεγονός αυτό η χρησιμότητα της ιδιόκτητης κατοικίας είναι πολύπλευρη και έχει άμεση σχέση με την οικονομική και κοινωνική πρόοδο της οικογένειας και συμβάλλει παράλληλα στην ενίσχυση της οικογενειακής συνοχής. Το Συνεργατικό Κίνημα αποτελεί σήμερα τον κύριο χρηματοδότη σε αυτό τον τομέα καλύπτοντας πέρα από το 65% των στεγαστικών αναγκών της Κύπρου. Σε πολλές χώρες η στέγαση του πληθυσμού έχει αναχθεί σε κοινωνικό πρόβλημα με πολλές πτυχές και μεγάλες διαστάσεις. Στην Κύπρο, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Κράτους, παρά τα προβλήματα που δημιούργησε η τούρκικη κατοχή και τον εκτοπισμό του ενός τρίτου του πληθυσμού, η έκταση του προβλήματος είναι περιορισμένη και οι ανησυχίες που δημιουργεί σχεδόν ανύπαρκτες. Η πραγματικότητα αυτή, στη διαμόρφωση της οποίας το Συνεργατικό Κίνημα είναι ο βασικότερος πρωταγωνιστής, απαλλάσσει την Πολιτεία από πολλά προβλήματα και συμβάλλει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, που αποτελεί το αναγκαίο υπόβαθρο κάθε αναπτυξιακής δραστηριότητας.

Ικανοποίηση εκπαιδευτικών αναγκών: Το Συνεργατικό Κίνημα από της ίδρυσης του διέθετε σημαντικό μέρος των οικονομικών δυνατοτήτων του για να καταστεί η παιδεία δικαίωμα όλων των πολιτών και όχι προνόμιο εκείνων που διέθεταν μεγάλα εισοδήματα ή περίοπτη θέση στην κοινωνική πυραμίδα. Η παραχώρηση συνεργατικών δανείων για εκπαιδευτικούς σκοπούς έδωσε την ευκαιρία σε νέους που προέρχονταν από οικογένειες με χαμηλό εισοδήματα να κατακτήσουν τα διάφορα επίπεδα της εκπαίδευσης, να εξέλθουν από την αφάνεια και σταδιακά να επηρεάσουν και να διαφοροποιήσουν τον κοινωνικό ιστό, που πριν από μερικές δεκαετίες λειτουργούσε προς όφελος ενός περιορισμένου αριθμού οικογενειών και σε βάρος των πολλών. Η πολιτική της χρηματοδότησης των εκπαιδευτικών αναγκών εφαρμόζεται σταθερά και σήμερα και βρίσκεται ψηλά στην κλίμακα των προτεραιοτήτων των συνεργατικών ιδρυμάτων.

Ικανοποίηση αναγκών υγείας: Οι συνεργατικές εταιρείες χειρίζονται με ιδιαίτερη ευαισθησία τις αιτήσεις που υποβάλλονται για παραχώρηση δανείων για σκοπούς υγείας. Στις περιπτώσεις αυτές η πρακτική που χρησιμοποιείται και οι διαδικασίες που εφαρμόζονται επιφέρουν άμεση ικανοποίηση των αναγκών που παρουσιάζονται. Οι περιπτώσεις αυτές είναι πολλές και σχετίζονται κυρίως με την αγορά ιατρικών υπηρεσιών από νοσοκομεία του εξωτερικού.

Ικανοποίηση επαγγελματικών αναγκών: Η επαγγελματική δραστηριότητα βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με το βιοτικό επίπεδο της οικογένειας. Ο πιστωτικός τομέας του Συνεργατικού Κινήματος, έχοντας υπόψη αυτή τη διάσταση του θέματος, δανειοδοτεί τα μέλη του με στόχο την ανάπτυξη των επαγγελματικών δραστηριοτήτων τους και κατά συνέπεια τη βελτίωση του οικογενειακού τους εισοδήματος. Χρηματοδοτεί επίσης καινούριες δραστηριότητες νεαρών κυρίως ατόμων, συμβάλλοντας έτσι στην επαγγελματική αποκατάστασή τους.

Ικανοποίηση άμεσων προσωπικών αναγκών: Η απόκτηση ιδιόκτητης στέγης δεν είναι αρκετή για την ομαλή διαβίωση μιας οικογένειας. Η αγορά οικοσκευής, η αγορά αυτοκινήτου, η συντήρηση της κατοικίας ή η επέκταση της όταν τα μέλη της οικογένειας αυξάνονται, αποτελούν μέρος των αναγκών που η ίδια η ζωή και οι συνθήκες της κοινωνίας επιβάλλουν. Το Συνεργατικό Κίνημα κατανοεί πλήρως και αυτή την ενότητα των αναγκών και με την κατάλληλη δανειοδοτική πολιτική που ασκεί ανταποκρίνεται σε επίπεδα αρκετά ικανοποιητικά.

Ικανοποίηση αναγκών του αγροτικού πληθυσμού: Το Συνεργατικό Κίνημα είναι ταυτισμένο με τον αγροτικό κόσμο της Κύπρου, με τα προβλήματα, τις ανάγκες και τις ανησυχίες του, αλλά και με τα επιτεύγματά του. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο, στέκεται αποφασιστικά κοντά του και εφαρμόζει πολιτική που προωθεί τα συμφέροντα του και ενδυναμώνει τις επιδιώξεις του. Οι ανάγκες των γεωργών και των κτηνοτρόφων καλύπτονται σε ποσοστό γύρω στο 70% από πιστώσεις που τους παραχωρούν οι συνεργατικές εταιρείες.

Εκτός όμως από τη χρηματοδότηση της γεωργικής δραστηριότητας και την ικανοποίηση των δανειοληπτικών αναγκών των γεωργών και των κτηνοτρόφων, το Συνεργατικό Κίνημα προσπαθεί να διαφυλάξει και να ενισχύσει το αγροτικό εισόδημα που συνήθως είναι εκτεθειμένο σε πολλούς κινδύνους που δεν μπορούν να ελεγχθούν. Μεγάλο μέρος των γεωργικών προϊόντων παραλαμβάνεται από τις συνεργατικές εταιρείες και είτε διατίθεται στην εσωτερική αγορά, είτε εξάγεται στο εξωτερικό, είτε μεταποιείται από τις συνεργατικές βιομηχανικές μονάδες σε προϊόντα που η εμπορία τους είναι ευχερέστερη και συνεπώς αποδοτικότερη για τον παραγωγό. Ο σημαντικός αυτός ρόλος του Κινήματος διακρίνεται πολύ πιο έντονα σε περιόδους κατά τις οποίες, για διάφορους λόγους, η αγροτική παραγωγή παρουσιάζει πλεονάσματα και το αγροτικό εισόδημα κινδυνεύει αναλογικά να συρρικνωθεί.

Ικανοποίηση καταναλωτικών αναγκών: Πέρα από τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι συνεργατικές καταναλωτικές μονάδες αναφορικά με τον εμπλουτισμό της αγοράς με διάφορα καταναλωτικά αγαθά, τη διασφάλιση της καλής ποιότητας και τη συγκράτηση των τιμών, το

Συνεργατικό Κίνημα προσφέρει επιλογές στο καταναλωτικό κοινό και για πολλά άλλα προϊόντα και υπηρεσίες όπως στον τομέα της μηχανογράφησης, του τουρισμού, της ασφάλισης και αλλού. Σημαντική επίσης είναι η διάθεση στην αγορά των προϊόντων που παράγονται από τις συνεργατικές βιομηχανικές μονάδες όπως χυμοί, κονσέρβες, κομπόστα, τοματοπολτός, μέλι, ανθόνερο, φιστίκια κ.α. Η σημασία της συνεργατικής παρέμβασης στην αγορά διαφαίνεται σε δύσκολες περιόδους που τα εισοδήματα των καταναλωτών είναι χαμηλά ή βρίσκονται σε κίνδυνο λόγω διαφόρων εξελίξεων και συγκυριών γεγονότων.

Υπηρεσίες προς την Πολιτεία: Η βασική επιδίωξη κάθε σύγχρονου και δημοκρατικού κράτους, ανεξάρτητα από την πολιτική που εκάστοτε εφαρμόζεται στους επιμέρους τομείς, είναι η αναβάθμιση της ευημερίας των πολιτών του. Η επιδίωξη αυτή συμπίπτει με τους σκοπούς και τις επιδιώξεις του Συνεργατικού Κινήματος. Γι' αυτό δεν είναι υπερβολική η άποψη ότι σε πολλές χώρες οι συνεργατικές υπηρεσίες συμπληρώνουν σε αρκετούς τομείς τις υπηρεσίες και την κοινωνική πολιτική του Κράτους.

Το Συνεργατικό Κίνημα της Κύπρου είναι ένας από τους σημαντικότερους συντελεστές για την εφαρμογή της γεωργικής πολιτικής του Κράτους και με την ευρύτερη δραστηριότητα του συμπληρώνει σε πολλά σημεία την κρατική κοινωνική πολιτική. Παράλληλα προσφέρει πολλές άλλες υπηρεσίες και διευκολύνσεις στον κρατικό και ημικρατικό τομέα όπως είναι η ανανέωση των αδειών κυκλοφορίας των μηχανοκινήτων οχημάτων, η είσπραξη μέρους του φόρου προστιθέμενης αξίας, η εξόφληση των λογαριασμών της Αρχής Ηλεκτρισμού και της Αρχής Τηλεπικοινωνιών και άλλες. Η σημαντικότερη όμως υπηρεσία προς την Πολιτεία, η οποία παραμένει συνήθως αθέατη, είναι η μεγάλη συμβολή του Συνεργατικού Κινήματος στον περιορισμό πολλών κοινωνικών προβλημάτων, με αποτέλεσμα να διασφαλίζεται η κοινωνική συνοχή που αποτελεί τη βασικότερη προϋπόθεση για την απρόσκοπτη και αποτελεσματική άσκηση κάθε δραστηριότητας.

Υπηρεσίες στην αγορά εργασίας: Το Συνεργατικό Κίνημα απασχολεί σήμερα σε μόνιμη βάση πέραν των 3.000 συνεργατικών υπαλλήλων. Επιπρόσθετα απασχολεί έκτακτα γύρω στις 2.000 άτομα κάθε χρόνο για διάφορες εποχιακές ασχολίες. Τα στοιχεία αυτά καθιστούν το Συνεργατικό Κίνημα το μεγαλύτερο εργοδότη στην Κύπρο μετά τη Δημόσια Υπηρεσία. Συνεπώς, ο ρόλος του Κινήματος στην αγορά εργασίας και κυρίως η συμβολή του στη μείωση της ανεργίας είναι πάρα πολύ σημαντικός.

Προσφορά στον πολιτισμό και τον αθλητισμό: Σε όλες τις πόλεις και σε όλες τις κοινότητες που αναπτύσσεται αθλητική και πολιτιστική κίνηση οι συνεργατικές εταιρείες στηρίζουν ηθικά και οικονομικά τις προσπάθειες που καταβάλλονται από διάφορους φορείς. Για τους σκοπούς αυτούς διατίθενται πολλές χιλιάδες λίρες κάθε χρόνο τόσο σε είδος όσο και σε χρήμα. Πολλές είναι επίσης οι δραστηριότητες που το Συνεργατικό Κίνημα αναπτύσσει αυτόνομα στους πολύ σημαντικούς αυτούς τομείς. Η ανακαίνιση του κινηματογράφου “Ριάλτο” και η ανάδειξη του ως πολιτιστικού κέντρου από το Συνεργατικό Ταμειτήριο Λεμεσού, η ομάδα Χειροσφαίρισης της Συνεργατικής Πιστωτικής Εταιρείας Στροβόλου που εκπροσωπεί επάξια την Κύπρο στο εξωτερικό, η ίδρυση πολιτιστικών κέντρων από το Συνεργατικό Ταμειτήριο Δασκάλων, από τη ΣΠΕ Καϊμακλίου και άλλες εταιρείες και η διάθεση τους στο κοινό για διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων κ.λπ. αποτελούν μερικά φωτεινά παραδείγματα του έργου που επιτελείται.

Φιλανθρωπική προσφορά: Το Συνεργατικό Κίνημα, ως οργανισμός με έντονα ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, δεν είναι δυνατό να παρακολουθεί τη δυστυχία και τον ανθρώπινο πόνο ως απλός θεατής. Στέκεται με στοργή δίπλα στον πάσχοντα συνάνθρωπο μας και με τρόπο αθέατο συμβάλλει στην απάμβλυνση του πόνου και της δυστυχίας του. Παράλληλα, συμμετέχει ενεργά και έμπρακτα στις προσπάθειες που καταβάλλονται για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής σε κοινοτικό, περιφερειακό ή παγκύπριο επίπεδο. Οι εισφορές για φιλανθρωπικούς σκοπούς και οι δωρεές που παραχωρούνται από το Κίνημα για δραστηριότητες κοινής ωφέλειας ανέρχονται σε εκατοντάδες χιλιάδες λίρες κάθε χρόνο.

Προσφορά στην τρίτη ηλικία: Οι συνεργατικές εταιρείες αντιμετωπίζουν τα θέματα των ατόμων της τρίτης ηλικίας με τη δέουσα ευαισθησία και προσπαθούν να τους προσφέρουν Χαρά και να καταστήσουν τη ζωή τους περισσότερο ευχάριστη. Οι συνεστιάσεις, οι ψυχαγωγικές συναντήσεις, οι διοργανώσεις εκδρομών στην Κύπρο και στο εξωτερικό και η κάλυψη από αυτές των αντίστοιχων δαπανών, αποτελούν συνηθισμένους τρόπους έκφρασης αλληλεγγύης προς τους συνταξιούχους και γενικότερα τα άτομα προχωρημένης ηλικίας.

Προσφορά στη νέα γενιά: Ο συνεργατισμός, κατανοώντας πλήρως το γεγονός ότι το μέλλον του τόπου εξαρτάται απόλυτα από την ποιότητα της νεολαίας και τις κατευθύνσεις που της δίνει η παρούσα γενιά, συμβάλλει σημαντικά και με ποικίλους τρόπους στην εξύψωση του ηθικού και πνευματικού επιπέδου των νέων. Πέρα από τις άλλες υπηρεσίες που οι συνεργατικές εταιρείες παρέχουν στην κοινωνία, της οποίας αναπόσπαστο μέρος είναι η νεολαία, ενισχύει τους διάφορους φορείς που ασχολούνται με τη νέα γενιά όπως συλλόγους, πολιτιστικούς ομίλους,

αθλητικά και πολιτιστικό σωματεία κ.λπ. και πολύ συχνά βραβεύουν τους άριστους και καλλιεργούν την ευγενή άμιλλα μεταξύ των νέων.

Καλλιέργεια αποταμιευτικού πνεύματος και προώθηση της αποταμίευσης: Η αποταμίευση, στην οικονομική επιστήμη, αποτελεί ένα από τους σπουδαιότερους παράγοντες άσκησης αναπτυξιακής πολιτικής. Στην Κύπρο, το αποταμιευτικό πνεύμα είναι αρκετά αναπτυγμένο και η αποταμίευση βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη λειτουργία των σχολικών συνεργατικών ταμειωτηρίων τα οποία αξιοποιούνται από τους λειτουργούς της εκπαίδευσης με τον καλύτερο τρόπο. Τα σχολικά ταμειωτήρια που λειτουργούν τόσο στη στοιχειώδη όσο και στη μέση εκπαίδευση δημιουργούν αποταμιευτική συνείδηση στους νέους και διαμορφώνουν ανάλογα το χαρακτήρα τους στη μετέπειτα ζωή τους.

Αντιπροσώπευση της Κύπρου στο διεθνή χώρο: Η Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία, η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα και άλλες συνεργατικές εταιρείες εκπροσωπούν την Κύπρο σε διάφορες συνεργατικές διεθνείς συναντήσεις που πραγματοποιούνται στο εξωτερικό. Οι δραστηριότητες αυτές, λαμβανομένου υπόψη του πολιτικού προβλήματος της Κύπρου, είναι αναγκαίες και έχουν ξεχωριστή σημασία.

Παρεμβάσεις σε εξειδικευμένες οικονομικές δραστηριότητες: Το Συνεργατικό Κίνημα παρεμβαίνει συχνά, όταν διαβλέπει ότι συγκεκριμένες οικονομικές δραστηριότητες με εξειδικευμένο συνήθως αντικείμενο τείνουν να θέσουν σε κίνδυνο τα συμφέροντα μεγάλου αριθμού πολιτών ή και ολόκληρης της κοινωνίας. Μια σημαντική παρέμβαση του Κινήματος στον τομέα αυτό ήταν η δραστηριότητα που ανέπτυξε στη χρηματοπιστωτική αγορά με τη ίδρυση του Επενδυτικού Συγκροτήματος Συνεργατικών Εταιρειών ΛευκόνοικοΛτδ το 2000. Σκοπός της ίδρυσης της εταιρείας ήταν η εξεύρεση τρόπων και η δημιουργία μηχανισμών για αποτελεσματική παρέμβαση του Συνεργατικού Κινήματος στο έντονα τότε εξελισσόμενο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον (Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2003; Θεοφάνους, κ.α., 2003; Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2005; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2006; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010; Ηρακλέους, 2008).

3.2.3 Το Συνεργατικό Κίνημα και η εναρμόνισή του με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο

Η σημασία του Συνεργατικού Κινήματος και των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων ειδικότερα είναι κοινώς παραδεκτή στις διάφορες μελέτες (Demetriades, 1998; Hans-H. Munkner, 1997; Theophanous, 1994; Neocleous, 1993; Theodorou, 1992; Lindgren, Balino, Enoch, Gulde, Quintym,

Teu, 2000; Collyns, Kincaid, 2003; Braumann, 1998; Dress, Pazarbasioglu, 1998; Villanueva, Mirakhor, 1990; Fylaktis, 1995) που έχουν γίνει και οι οποίες πραγματεύονται το αντικείμενο της εναρμόνισης του Κινήματος με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο. Η αναπτυξιακή πορεία της Κυπριακής οικονομίας ακολούθησε παράλληλη πορεία με την ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος. Η συνεισφορά των ΣΠΙ στην ανάπτυξη του ευρύτερου χρηματοοικονομικού συστήματος από την αρχή του 20^{ου} αιώνα υπήρξε ουσιαστική καθώς όπως παρουσιάστηκε, συνέτεινε τα μέγιστα στην κινητοποίηση των αποταμιευτικών πόρων.

Στόχος όλων των προηγούμενων κεφαλαίων ήταν ο χαρακτηρισμός του Συνεργατικού Πιστωτικού Κινήματος της Κύπρου ως ένα ουσιαστικό και αναπόσπαστο μέρος της Κυπριακής οικονομίας και κοινωνίας. Παράγοντες που φάνηκε μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση ότι καθιστούν τον Συνεργατισμό ως τον μεγαλύτερο κοινωνικοοικονομικό οργανισμό και σημαντικό εταίρο στην αναπτυξιακή προσπάθεια είναι η ευρεία συμμετοχή του πληθυσμού στο Συνεργατικό κίνημα, το σωρευτικό μέγεθος των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων σε σχέση με το επίσημο τραπεζικό σύστημα καθώς και το εύρος δραστηριοτήτων του κινήματος.

Παρόλα αυτά, στις μέρες μας ο Συνεργατισμός αντιμετωπίζει μία σημαντική πρόκληση η οποία προκύπτει από τον βασικό στόχο της Κυπριακής πολιτείας δηλαδή την πλήρη ενσωμάτωση του Συνεργατικού Πιστωτικού Συστήματος από τη μία στο ευρύτερο τραπεζικό σύστημα και από την άλλη σε μία ενοποιημένη χρηματοπιστωτική αγορά. Έτσι, η πρόκληση που παρουσιάζεται αφορά την μετεξέλιξη του συστήματος σε ένα πλαίσιο λειτουργίας πλήρως εναρμονισμένου με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο και την ταυτόχρονη διατήρηση του κοινωνικού του ρόλου (Θεοφάνους, κ.α., 2003).

Στην σημερινή περίοδο της οικονομικής κρίσης, ο Συνεργατισμός τακαταφέρνει καλύτερα από τις εμπορικές τράπεζες σε όλο τον κόσμο, καθώς τα Συνεργατικά Ιδρύματα κατάφεραν να αυξήσουν την κεφαλαιακή τους βάση και να αυξήσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία, διατηρώντας τα δανειστικά τους επιτόκια αμετάβλητα. (Pro.com.gr, 2012). Ο ρόλος του Συνεργατισμού είναι πολύ σημαντικός, γιατί καλείται να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, και μέχρι τώρα, έχει δείξει αξιοσημείωτες αντοχές απέναντι στην κρίση, και συνεχίζει να συμβάλει στην Κυπριακή Οικονομία με τη διοχέτευση δανείων προς τα νοικοκυριά, προς την ύπαιθρο και προς τον τομέα της στέγασης.

4. Συνεργατικό Κίνημα: Αξία, Δυνατότητες και προκλήσεις

Τη σημασία των συνεταιρισμών στη διεθνή οικονομική δραστηριότητα σκοπεύει να αναδείξει η ανακήρυξη του 2012 ως έτους συνεργατισμού. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με Έκθεση του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις με συνολικά 1.000.000.000 μέλη, παρέχουν πάνω από 100.000.000 θέσεις εργασίας, 20% περισσότερες από αυτές που προσφέρουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις. Οι 300 μεγαλύτερες συνεταιριστικές επιχειρήσεις στον κόσμο κατά το 2009 παρά την ύφεση, παρουσίασαν αύξηση στην ανάπτυξή τους κατά 14%, αντιπροσωπεύοντας σε όλους τους τομείς της οικονομίας ένα κύκλο εργασιών 1,1 τρισ. δολαρίων ίσο με αυτό της 10ης οικονομίας στον κόσμο, της Ισπανίας. Τα νεώτερα στοιχεία για το έτος 2011 αναφέρουν, παρά την ύφεση, αύξηση του κύκλου εργασιών στα 1,6 τρισ. δολάρια. Το σύνολο των συνεταιρισμών, όπως καταγράφεται από την έκθεση του ΟΗΕ, περιλαμβάνει, εκτός από γεωργικούς, πλήθος ακόμα συνεταιρισμών όπως καταναλωτικούς, δασικούς, ασφαλιστικούς, φαρμακευτικούς κ.λπ. (AgrendaWeekly, B2/24, 2012).

4.1 Βασικότερες διαχρονικές πτυχές του έργου του Συνεργατικού Κινήματος

Το έργο που επιτέλεσε και επιτελεί το Συνεργατικό Κίνημα έχει διαχρονικό και πολυδιάστατο χαρακτήρα. Σκοπός του είναι η εξυπηρέτηση των συνεργατικών εταιρειών ως μελών της Τράπεζας, των πολιτών ως ατόμων και της κοινωνίας ως συνόλου. Όπως σημειώθηκε και προηγουμένως, στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του Συνεργατισμού ήταν πάντοτε το άτομο τον οποίο υπηρέτησε με συνέπεια για 70 χρόνια, είτε άμεσα, είτε μέσω των συνεργατικών εταιρειών, ή άλλων φορέων της κυπριακής πολιτείας. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια διαμορφώνεται το έργο του Συνεργατισμού και οι υπηρεσίες που προσφέρει στα μέλη του, στους πολίτες και στην κοινωνία καθώς το επιτελούμενο έργο δεν έχει στατικό χαρακτήρα αφού αναπροσαρμόζεται και ενισχύεται ανάλογα με τις εκάστοτε οικονομικοκοινωνικές συνθήκες και τις ανθρώπινες ανάγκες που οι συνθήκες αυτές δημιουργούν. Οι βασικές παράμετροι του έργου του Συνεργατικού Κινήματος που επιτελείται σήμερα διαφέρουν από εκείνες της δεκαετίας του 1940 καθώς οι ανάγκες τότε ήταν πολύ διαφορετικές από τις ανάγκες και τις απαιτήσεις του σήμερα (Σύγχρονη Άποψη, 2008).

4.2 Οι σοβαρές προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Συνεργατικό κίνημα

Με την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε διαφοροποιήθηκαν ριζικά τα δεδομένα στα πλαίσια των οποίων λειτουργούσαν προηγουμένως τα πιστωτικά ιδρύματα του τύπου συμπεριλαμβανομένου

και του πιστωτικού τομέα του Συνεργατικού Κινήματος. Οι παρουσιαζόμενες προκλήσεις, όπως συχνά αποκαλούνται οι υποχρεώσεις και οι ευκαιρίες που απορρέουν από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς και το διευρυμένο χρηματοπιστωτικό τοπίο, έχουν δύο αλληλοεξαρτώμενες και αλληλοεπηρεαζόμενες όψεις(Σύγχρονη Άποψη, 2008).

Η μία όψη των προκλήσεων έχει ενδοσυνεργατικό χαρακτήρα και αφορά την δομική συγκρότηση του συνεργατικού κινήματος, την εναρμόνισή του με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, την αναδιοργάνωση και τον εκσυγχρονισμό του κατά τρόπο που θα διασφαλίζει τη επιβίωση και την περαιτέρω ανάπτυξη του στις καινούριες συνθήκες, την διασφάλιση των δυνατοτήτων όλων των συνεργατικών πιστωτικών εταιρειών να ασκούν πιστωτικές εργασίες κ.λπ. Στον τομέα αυτό διεκπεραιώθηκε μέχρι σήμερα ένα πολύ σημαντικό έργο που περιλαμβάνει:

- Το συνεργατικό θεσμικό πλαίσιο το οποίο εναρμονίστηκε πλήρως με το ευρωπαϊκό κεκτημένο χωρίς το συνεργατικό κίνημα να χάσει την αυτονομία του ή να απομακρυνθεί από τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα του.
- Τη δημιουργία του Κεντρικού Φορέα για να διασφαλιστεί η δυνατότητα των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων να ασκούν χρηματοπιστωτικές εργασίες ανεξάρτητα αν πληρούν ή όχι τα κριτήρια τα οποία τίθενται από την ΕΕ.
- Την προώθηση του προγράμματος συγχωνεύσεων των μικρών συνεργατικών εταιρειών με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν μεγαλύτερες εταιρείες οικονομικά και λειτουργικά αναβαθμισμένες χωρίς να καταργηθεί κανένας κόμβος εξυπηρέτησης των πολιτών
- Την σημαντική αναβάθμιση της τεχνολογικής υποδομής, για να μπορεί το συνεργατικό κίνημα να αυτοελέγχεται αλλά και για να ανταποκρίνεται στις θεσμικές απαιτήσεις των νομισματικών αρχών και της ΕΕ.
- Την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού για να μπορεί να ανταποκρίνεται αποτελεσματικότερα στις αυξημένες υποχρεώσεις του κ.λπ.

Η άλλη όψη των προκλήσεων είναι η αξιοποίηση των ευκαιριών που παρουσιάζονται στην ευρωπαϊκή αγορά. Ήδη με την ένταξη της Κύπρου στη ευρωζώνη οι συνεργατικές εταιρείες απέκτησαν το δικαίωμα να δέχονται καταθέσεις σε ευρώ που δεν το είχαν προηγουμένως και πολλές από αυτές έχουν σήμερα τη δυνατότητα να διεξάγουν τραπεζικές εργασίες μέσω διαδικτύου(Σύγχρονη Άποψη, 2008).

4.4 Ο πόλεμος των επιτοκίων και η πολιτική του Συνεργατισμού

Ο συνεργατισμός έχει προ πολλού συνειδητοποιήσει πως θα λειτουργεί σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, έχει προετοιμαστεί κατάλληλα και έχει την δυνατότητα και τα μέσα να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις δυσκολίες που κατά καιρούς παρουσιάζονται στο χρηματοπιστωτικό τομέα.

Η συνεργατική νομισματοπιστωτική πολιτική δεν έχει περιστασιακό χαρακτήρα καθώς στοχεύει να εξυπηρετήσει σωστά, τόσο τους καταθέτες, όσο και τους δανειολήπτες. Αν στόχος των συνεργατικών εταιρειών ήταν μόνο η συγκέντρωση καταθέσεων στην συγκεκριμένη συγκυρία, τότε ο στόχος αυτός θα εκπληρωνόταν πλήρως (Σύγχρονη Άποψη, 2008).

Σήμερα τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα, χωρίς να εμπλακούν στον πόλεμο των επιτοκίων, προσφέρουν ανταγωνιστικά επιτόκια στους καταθέτες και επιβαρύνουν τους χρεώστες με ελάχιστα αυξημένο επιτόκιο δανεισμού. Η πολιτική που ακολουθήθηκε βοήθησε στην αναχαίτιση της ανεξέλεγκτης αύξησης του κόστους του χρήματος που θα επέφερε πολύ δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία και στους δανειζόμενους πολίτες. Εξάλλου, τα ανταγωνιστικά ερείσματα του συνεργατισμού, η αξιοποίηση της εμπιστοσύνης με την οποία περιβάλλεται από τους πολίτες και η ορθή διαχείριση των επιτοκίων ήταν μερικά από τα μέτρα που λήφθηκαν για να θωρακιστούν τα συμφέροντα των συνεργατικών εταιρειών και των μελών τους (Σύγχρονη Άποψη, 2008).

4.5 Τα κυριότερα πλεονεκτήματα που προσφέρουν τα Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα

Είναι σαφές και πρακτικά διαπιστωμένο ότι η εναρμόνιση του συνεργατικού κινήματος με το ευρωπαϊκό κεκτημένο και τους θεσμούς της Ε.Ε ουδόλως έχει επηρεάσει αρνητικά τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα και τους κοινωφελείς προσανατολισμούς του. Αντίθετα, δόθηκε η ευκαιρία στο κίνημα να αποδείξει στα μέλη του και στην κοινωνία ότι έχει τη δυνατότητα να εργάζεται με άνεση σε συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού διαφυλάσσοντας και ενισχύοντας ταυτόχρονα την συνεργατική ταυτότητα του.

Ο Συνεργατισμός επίσης προστατεύει από τον αθέμιτο ανταγωνισμό, λόγω της ίδιας του της φύσης, η οποία οδηγεί στην συγκράτηση των κοστών σε χαμηλό επίπεδο.

Η εναρμόνιση του συνεργατικού πιστωτικού τομέα δημιούργησε στις συνεργατικές εταιρείες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για επίσπευση της εφαρμογής των προγραμμάτων

εκσυγχρονισμού και ενίσχυσής τους. Η ενίσχυση των συνεργατικών πιστωτικών εταιρειών οδήγησε στην ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών που προσφέρουν στα μέλη τους. Η πραγματικότητα αυτή καταγράφεται ως ένα από τα θετικά στοιχεία που λειτούργησαν προς όφελος των πολιτών σε επίπεδο εταιρειών(Σύγχρονη Άποψη, 2008).

Στο επίπεδο των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων δημιουργήθηκαν νέα προϊόντα και αναβαθμίστηκαν άλλα, για να μπορεί έτσι ο πιστωτικός τομέας του συνεργατικού κινήματος να εργάζεται απρόσκοπτα μέσα στις ανταγωνιστικές συνθήκες του νέου χρηματοπιστωτικού περιβάλλοντος. Σήμερα τα προϊόντα που προσφέρονται από τις συνεργατικές εταιρείες δεν υστερούν σε τίποτε από εκείνα των άλλων τραπεζικών ιδρυμάτων. Παράλληλα, το συνεργατικό κίνημα προσπάθησε και πέτυχε να διαχειριστεί τα επιτόκια με τον καλύτερο τρόπο, διαμόρφωσε και προσφέρει στους καταθέτες πολύ ανταγωνιστικά επιτόκια, ενώ επιβαρύνει τους δανειολήπτες με χαμηλά επιτόκια δανεισμού. Έτσι, η ολοκλήρωση του εκσυγχρονιστικού προγράμματος του συνεργατικού κινήματος θα δώσει στα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα νέα αναπτυξιακή ώθηση και θα τα καταστήσει ακόμα πιο ικανά για να αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες της ελεύθερης ανταγωνιστικής αγοράς με μεγαλύτερη ευχέρεια(Σύγχρονη Άποψη, 2008).

4.6 Η ανθεκτικότητα του Συνεργατικού Επιχειρηματικού Μοντέλου σε περίοδο οικονομικής κρίσης

Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις σήμερα όπως επίσης και σε παλαιότερες κρίσεις ευημερούν και αναπτύσσουν τον κύκλο εργασιών τους ωφελώντας τόσο τον επιχειρηματικό όσο και τον κοινωνικό ρόλο που διαδραματίζουν. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγει η έκθεση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (I.L.O) «Απαντήσεις για την Παγκόσμια Οικονομική Κρίση – Η Ανθεκτικότητα του Συνεργατικού Επιχειρηματικού Μοντέλου σε Περιόδους Κρίσης». Κάτι τέτοιο συνδυάζεται με τα στοιχεία που παρατίθενται από την συνοπτική έκθεση του Δικτύου Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Περιφερειακής Ανάπτυξης (www.diktio-kapa.dos.gr), για το Διεθνές Συνεταιριστικό Μοντέλο, έχοντας ως σκοπό να αναδείξει την αναγκαιότητα αλλά και τα οφέλη που θα προκύψουν από την πλήρη συμμετοχή μιας χώρας στον εορτασμό του Έτους Συνεταιρισμών. Τα οφέλη αυτά δεν είναι άλλα από τη διαχρονική απάντηση στις κοινωνικοοικονομικές κρίσεις σε όλο τον κόσμο και την ανθεκτικότητα του συνεταιριστικού επιχειρηματικού μοντέλου σε περιόδους κρίσης. Οι αναφορές που ξεχωρίζουν στη συμβολή των συνεταιριστικών επιχειρήσεων στην αναχαίτιση των κρίσεων είναι της μεγάλης ύφεσης της

αμερικάνικης οικονομίας τη δεκαετία του 1930, όπως επίσης στη Γερμανία, στην Ιαπωνία, αλλά και στην φιλανδική και σουηδική κρίση, όταν κατέρρευσε η Σοβιετική Ένωση (AgrendaWeekly, B2/24, 2012).

Ειδικότερα, ως παραδείγματα υπέρ του συνεργατισμού αναφέρονται ο πρώτος σύγχρονος συνεταιρισμός του Rochdale, ο οποίος αφιέρωνε το 3% του πλεονάσματός του στην συνεταιριστική εκπαίδευση και χώρες όπως η Φιλανδία (με το 62% του πληθυσμού της ως μέλη συνεταιρισμών), η Σουηδία και ο Καναδάς (40% μέλη συνεταιρισμών), αλλά και η Ισπανία που επιτυχώς αναπτύσσει συνεταιρισμούς, 15 από τους οποίους παρέχουν το 21,6% των θέσεων εργασίας της χώρας. Τέτοια παραδείγματα διαπρέπουν στην ενημέρωση, στην εκπαίδευση για τους συνεταιρισμούς και στα Κέντρα Υποστήριξης Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων. Αντίθετα στην Ελλάδα, σύμφωνα με το Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Περιφερειακής Ανάπτυξης, «η λειτουργία των συνεταιρισμών βασίζεται στον αυτοσχεδιασμό συνεταιριστικά απαίδευτων μελών, μιμούμενοι συνήθως μοντέλα της κρατικής ή ιδιωτικής οικονομίας, με τα γνωστά αποτελέσματα αποτυχίας των συνεταιρισμών στον τόπο μας». Η εμπέδωση της διαφορετικότητας της συνεταιριστικής οικονομίας σε σχέση με την κρατική και την ιδιωτική διαδραματίζει βασικό ρόλο στην επιτυχή έκβαση ενός νέου συνεταιριστικού εγχειρήματος (AgrendaWeekly, B2/24, 2012).

4.7 Διεθνές Έτος Συνεταιρισμού

Αναγνωρίζοντας ότι οι συνεταιρισμοί, στις διάφορες μορφές τους, προωθούν την πληρέστερη δυνατή συμμετοχή στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη όλων των ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των νέων, των ηλικιωμένων, των ατόμων με αναπηρία και των γηγενών πληθυσμών, τείνουν να αποτελέσουν ένα σημαντικό παράγοντα της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης συμβάλλοντας στην εξάλειψη της φτώχειας.

Σημειώνοντας με ικανοποίηση τον δυναμικό ρόλο της συνεταιριστικής ανάπτυξης στη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών των γηγενών πληθυσμών και των αγροτικών κοινοτήτων υπενθυμίζουμε το Οικονομικό και Κοινωνικό Ψήφισμα 1980/67 της 25^{ης} Ιουλίου 1980 το οποίο αφιερώθηκε στα διεθνή έτη και επετείους λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση του Γενικού Γραμματέα σχετικά με τους συνεταιρισμούς στην κοινωνική ανάπτυξη (A/64/132). Έτσι, η απόφαση 64/136 της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στις 18 Δεκεμβρίου 2009 ανακήρυξε το έτος 2012 ως το Διεθνές Έτος

Συνεργατισμού,δικαιώνοντας τον συνεργατικό θεσμό και αναγνωρίζοντας τις υπηρεσίες που οι συνεργατικές εταιρείες προσφέρουν στο άτομο και στην κοινωνία. Μία τέτοια ανακήρυξη:

1. Ενθαρρύνει όλα τα κράτη μέλη, καθώς και τα Ηνωμένα Έθνη και όλα τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, να επωφεληθούν από αυτό το Έτος ως ένα μέσο για την προώθηση των συνεταιρισμών και την αύξηση της ενημέρωσης σχετικά με τη συμβολή τους στην κοινωνική και την οικονομική ανάπτυξη,
2. Εφιστά την προσοχή των κρατών μελών στις συστάσεις που περιέχονται στην έκθεση του Γενικού Γραμματέα για την περαιτέρω δράση στην προώθηση της ανάπτυξης των συνεταιρισμών ως εργασίες και κοινωνικές επιχειρήσεις που μπορούν να συμβάλλουν στην αειφόρο ανάπτυξη, την εξάλειψη της φτώχειας, την εξασφάλιση των πόρων διαβίωσης σε διάφορους τομείς της οικονομίας στις αστικές και τις αγροτικές περιοχές και να παρέχουν στήριξη για την δημιουργία συνεταιρισμών σε νέες και αναδυόμενες περιοχές,
3. Ενθαρρύνει τις κυβερνήσεις να θέσουν υπό επανεξέταση, ανάλογα με την περίπτωση, τις νομικές και διοικητικές διατάξεις που διέπουν τις δραστηριότητες των συνεταιρισμών, προκειμένου να ενισχυθεί η ανάπτυξη και η βιωσιμότητα των συνεταιρισμών σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, κυρίως παρέχοντας ίσους όρους στον τομέα των συνεταιρισμών σε σχέση με άλλες επιχειρηματικές και κοινωνικές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των κατάλληλων φορολογικών κινήτρων και την πρόσβαση σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και αγορές,
4. Προτρέπει τις κυβερνήσεις, τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς και τους ειδικούς φορείς, σε συνεργασία με τις εθνικές και τις διεθνείς συνεταιριστικές οργανώσεις, να δώσουν τη δέουσα προσοχή στο ρόλο και την συμβολή των συνεταιρισμών στην εφαρμογή και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της Παγκόσμιας Διάσκεψης Κορυφής για την Κοινωνική Ανάπτυξη, την Τέταρτη Παγκόσμια Διάσκεψη για τις Γυναίκες και της δεύτερης διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την Στέγαση των Ανθρώπων (Habitat II), συμπεριλαμβανομένων των ανασκοπήσεων των πέντε τελευταίων ετών, την Παγκόσμια Επισιτιστική Διάσκεψη Κορυφής, την Δεύτερη Παγκόσμια Συνέλευση για τη Γήρανση, το Διεθνές Συνέδριο για τη Χρηματοδότηση της Ανάπτυξης, την Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη και την Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής του 2005, κυρίως για:
 - (α) Την αξιοποίηση και την ανάπτυξη πλήρως των δυνατοτήτων και της συμβολής των συνεταιρισμών στην επίτευξη των στόχων της κοινωνικής ανάπτυξης, ιδίως της

εξάλειψης της φτώχειας, την δημιουργία μιας πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης,

- (β) Την ενθάρρυνση και διευκόλυνση της δημιουργίας και της ανάπτυξης των συνεταιρισμών, συμπεριλαμβανομένων της λήψης μέτρων με στόχο να βοηθηθούν τα άτομα που ζουν στην φτώχεια ή που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, της νεολαίας, των προσώπων με αναπηρίες, των ηλικιωμένων και των γηγενών πληθυσμών, να συμμετάσχουν πλήρως σε συνεταιρισμούς με εθελοντική βάση και σε υπηρεσίες εξυπηρέτησης των κοινωνικών αναγκών τους,
- (γ) Να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα με στόχο τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού και ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών, μεταξύ άλλων, με την ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ των κυβερνήσεων και του συνεταιριστικού κινήματος μέσω κοινών συμβουλευτικών επιτροπών και /ή συμβουλευτικών οργάνων και την προώθηση και εφαρμογή της καλύτερης νομοθεσίας, της έρευνας, της ανταλλαγής ορθών πρακτικών, της κατάρτισης, της τεχνικής βοήθειας και της ενίσχυσης των ικανοτήτων των συνεταιρισμών, ιδίως των ικανοτήτων στους τομείς της διαχείρισης, οικονομικού ελέγχου και προώθησης προϊόντων,
- (δ) Να αυξήσουν την ενημέρωση του κοινού για την συμβολή των συνεταιρισμών στην δημιουργία θέσεων απασχόλησης και στην κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη, την προώθηση της ολοκληρωμένης έρευνας και την συλλογή στατιστικών στοιχείων για τις δραστηριότητες, την απασχόληση και τις γενικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις που επιφέρουν οι συνεταιρισμοί σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και την προώθηση της σωστής χάραξης των εθνικών πολιτικών με την εναρμόνιση των στατιστικών μεθοδολογιών,

5. Καλεί τις κυβερνήσεις, σε συνεργασία με το συνεταιρισμό κίνημα, να αναπτύξουν προγράμματα με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης ικανοτήτων των συνεταιρισμών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της κατάρτισης των μελών τους στην οργάνωση, την διαχείριση και την οικονομία, και να εισαγάγουν και να στηρίξουν προγράμματα για την βελτίωση της πρόσβασης των συνεταιρισμών σε νέες τεχνολογίες,

6. Καλεί τις κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς, σε συνεργασία με τους συνεταιρισμούς και τις συνεταιριστικές οργανώσεις, να προωθήσουν, κατά περίπτωση, την ανάπτυξη των γεωργικών συνεταιρισμών με την εύκολη πρόσβαση στην χρηματοδότηση, την υιοθέτηση βιώσιμων τεχνικών παραγωγής, τις επενδύσεις σε αγροτικές υποδομές και την άρδευση, την

ενίσχυση των μηχανισμών εμπορίας και την υποστήριξη της συμμετοχής των γυναικών στις οικονομικές δραστηριότητες,

7. Καλεί τις κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς, σε συνεργασία με τους συνεταιρισμούς και τις συνεταιριστικές οργανώσεις, να προωθήσουν, κατά περίπτωση, την ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών συνεταιρισμών για να επιτευχθεί ο στόχος της συνολικής χρηματοδότησης, παρέχοντας εύκολη πρόσβαση σε οικονομικές και προσιτές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες για όλους,
8. Καλεί τις κυβερνήσεις, τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, τους εξειδικευμένους φορείς και τις τοπικές, εθνικές και διεθνείς συνεταιριστικές οργανώσεις να συνεχίσουν να εορτάζουν την Διεθνή Ημέρα των Συνεταιρισμών κάθε έτος το πρώτο Σάββατο του Ιουλίου, όπως ανακηρύχθηκε από τη Γενική Συνέλευση με το ψήφισμα 47/90,
9. Ζητεί από το Γενικό Γραμματέα, σε συνεργασία με τους σχετικούς φορείς των Ηνωμένων Εθνών, άλλους διεθνείς οργανισμούς και τις εθνικές, περιφερειακές και διεθνείς συνεταιριστικές οργανώσεις, να συνεχίσουν την παροχή υποστήριξης στα Κράτη Μέλη, ανάλογα με την περίπτωση, στις προσπάθειές τους για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλον για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών, εφόσον βοηθούν στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, των τεχνικών συμβουλών, την εκπαίδευση και την προώθηση της ανταλλαγής εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών, μέσω, μεταξύ άλλων, διασκέψεων, πρακτικών εργαστηρίων εφαρμογής και σεμιναρίων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο,
10. Ζητεί από το Γενικό Γραμματέα να υποβάλει στη Γενική Συνέλευση κατά την εξηκοστή έκτη σύνοδό της, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του υπάρχοντος ψηφίσματος, συμπεριλαμβανομένης της πρότασης για τις δραστηριότητες που θα αναληφθούν κατά την διάρκεια του Διεθνούς Έτους των Συνεταιρισμών στα πλαίσια των δυνατοτήτων των υφισταμένων πόρων (Ηνωμένα Έθνη, Γενική Συνέλευση, 64^η σύνοδος, 2010; Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, 2008; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010).

4.7.1 Οι συγχωνεύσεις των συνεργατικών εταιρειών και ο στόχος τους

Στις μέρες μας, έχοντας υπόψη τα παραπάνω αλλά και στηριζόμενοι στις αρχές και αξίες του συνεργατισμού οι αξιωματούχοι των συνεργατικών εταιρειών προχωρούν σε αρκετές συγχωνεύσεις μεταξύ των συνεργατικών εταιρειών μιας και ένα τέτοιο θέμα κατέχει ουσιαστική σημασία για τον ίδιο το συνεργατικό θεσμό. Ο σκοπός των συγχωνεύσεων είναι η δημιουργία

ισχυρών συνεργατικών εταιρειών και όχι η δημιουργία κεφαλαιοκρατικών επιχειρήσεων από τις οποίες θα λείπει βέβαια η συνεργατική ταυτότητα και η κοινωνική ευαισθησία. Επίσης, το θέμα των συγχωνεύσεων είναι άμεσα συνδεδεμένο με το θέμα του άριστου μεγέθους της συνεργατικής εταιρείας το οποίο απασχόλησε κατά καιρούς την συνεργατική σκέψη σε διάφορες χώρες.

Παρόλα αυτά, σε κάθε συγχώνευση συνυπολογίζεται το γεγονός ότι στο τέλος θα πρέπει να προκύπτουν συνεργατικές εταιρείες στο καλύτερο μέγεθος, οι οποίες θα διατηρούν ισχυρούς δεσμούς με τα μέλη τους, δηλαδή δεν θα πρέπει να είναι τόσο μικρές, ώστε να μην μπορούν να ανταποκριθούν στους σκοπούς για τους οποίους ιδρύθηκαν ούτε, όμως, τόσο μεγάλες που αντικειμενικά θα απολέσουν την δυνατότητα τους να διατηρούν στενές σχέσεις με τα μέλη τους. Παράλληλα, στις περιπτώσεις πολύ μεγάλων συνεργατικών εταιρειών είναι αναγκαίο να εξευρίσκονται μηχανισμοί και να εφαρμόζονται μέτρα που θα οδηγούν στην ενίσχυση των σχέσεων αυτών και συνεπώς στη μη αποξένωση των μελών. Δεν πρέπει, άλλωστε, να μας διαφεύγει ότι τα μέλη είναι ταυτόχρονα ιδιοκτήτες, πελάτες και ελέγχοντα πρόσωπα. Για να διατηρείται αυτή η τριπλή ιδιότητα επιβάλλεται στενότητα στις σχέσεις μέλους και εταιρείας (Σύγχρονη Άποψη, 2008; Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, 2008; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010).

5. Οι επιδόσεις των Κυπριακών Συνεργατικών Τραπεζών. Μια συγκριτική ανάλυση

Για την εργασία μας χρησιμοποιήσαμε στοιχεία από τις ετήσιες εκθέσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιριών, και πιο συγκεκριμένα για την περίοδο 2007-2010.

Τα στοιχεία που παραθέτουμε αφορούν τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, δηλαδή τις "Πιστωτικές Εταιρείες" (απεριορίστου ευθύνης) και τα "Ταμειυτήρια" (περιορισμένης ευθύνης) καθώς και την Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα.

Για την περίοδο λοιπόν **2007-2008**, έχουμε τα παρακάτω:

Σχετικά με τα **οικονομικά μεγέθη**, παρατίθενται τα στοιχεία του Πίνακα 1 παρακάτω.

Αριθμός Εταιρειών	ΣΥΝΟΛΟ			Πιστωτικές			Ταμειυτήρια			Σ. Κ. Τράπεζα Λτδ.		
	2008	2007	Αύξηση Μείωση %	2008	2007	Αύξηση Μείωση %	2008	2007	Αύξηση Μείωση %	2008	2007	Αύξηση Μείωση %
	€000	€000		€000	€000		€000	€000		€000	€000	
120	172	(21,7)	82	125	(34,4)	37	46	(19,6)	1	1	---	
Ενεργητικό	14.957.060	15.072.200	(0,7)	7.376.143	7.239.088	1,9	4.409.369	4.128.923	6,8	2.913.211	3.460.007	(15,8)
Εισπρακτέα Δάνεια	10.285.953	8.935.124	15,1	5.588.028	4.848.674	15,2	3.430.808	2.935.364	16,9	1.267.034	1.151.003	10,1
Μετρητά & Καταθέσεις στη Σ.Κ.Τράπεζα	2.531.562	3.366.340	(24,8)	1.677.900	2.247.454	(25,3)	815.116	1.081.384	(24,6)	---	---	---
Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού	2.139.545	2.770.736	(22,8)	110.215	142.960	(22,9)	163.445	112.175	45,7	1.646.177	2.309.004	(28,7)
Υποχρεώσεις	14.957.060	15.072.200	(0,7)	7.376.143	7.239.088	1,9	4.409.369	4.128.923	6,8	2.913.211	3.460.007	(15,8)
Καταθέσεις	13.082.139	13.485.094	(3,0)	6.801.275	6.691.163	1,6	3.877.833	3.614.422	7,3	2.400.412	3.176.521	(24,4)
Διάφορες Υποχρεώσεις	578.069	435.722	32,6	33.206	51.971	(36,1)	103.641	129.211	(19,8)	334.451	164.864	102,9
Αποθεματικά και Μετοχικό Κεφάλαιο	1.296.852	1.151.384	12,6	541.662	495.954	9,2	427.895	385.290	11,0	178.348	118.622	50,3

(Πίνακας 1. Σημαντικά Οικονομικά Μεγέθη 2007-2008)

Από τον παραπάνω πίνακα, παρατηρούμε το συνολικό ενεργητικό τους παρέμεινε σε σχετικά ίδια επίπεδα (με μία μικρή μείωση το 2008). Στην περίπτωση των πιστωτικών και των ταμειυτηρίων μάλιστα το ενεργητικό αυξήθηκε, αλλά στην περίπτωση της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας υπήρξε μεγάλη μείωση του ενεργητικού το 2008, που ανήλθε στο ποσοστό του 15.8%. Τα εισπρακτέα δάνεια αυξήθηκαν κατά πολύ το έτος 2008, σε συνολικό ποσοστό της τάξης του 15.1%. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις των δανείων επήλθαν στις Πιστωτικές και στα Ταμειυτήρια, με μία μικρότερη αύξηση στα εισπρακτέα δάνεια της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας. Οι υποχρεώσεις συνολικά μειώθηκαν ελαφρώς το 2008 (σε ποσοστό 0.7%), αλλά ξεχωριστά οι υποχρεώσεις αυξήθηκαν κατά πολύ για τα Ταμειυτήρια (σε ποσοστό 6.8%) και μειώθηκαν αρκετά για την της Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα (σε ποσοστό 15.8%). Τα Αποθεματικά και το Μετοχικό Κεφάλαιο συνολικά αυξήθηκαν το 2008, με την μεγαλύτερη αύξηση να παρουσιάζεται στα Αποθεματικά και το Μετοχικό Κεφάλαιο της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (σε ποσοστό 50.3%). Παρατηρούμε ότι ο αριθμός των εταιρειών μειώθηκε από το 2007 στο 2008 και αυτό οφείλεται στις συγχωνεύσεις.

Ακολουθεί ο Πίνακας 2, στον οποίο καταγράφεται μία **συνοπτική κατάσταση καθαρών κερδών και ζημιών** για το έτος 2008 συγκριτικά με το 2007.

	ΣΥΝΟΛΟ		Πιστωτικές		Ταμειυτήρια		Σ. Κ. Τράπεζα Λτδ.	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Αριθμός Εταιρειών	120	172	82	125	37	46	1	1
	€000	€000	€000	€000	€000	€000	€000	€000
Καθαρά Κέρδη	131.133	167.503	60.410	69.245	35.720	54.446	30.587	31.083
Ζημιές	5.903	5.568	3.894	3.907	11	665	---	---
Καθαρά Κέρδη μετά την αφαίρεση ζημιών	125.230	161.935	56.516	65.338	35.709	53.781	30.587	31.083

(Πίνακας 2. Συνοπτική κατάσταση καθαρών κερδών και ζημιών για το έτος 2008)

Από τον Πίνακα 2 παρατηρούμε πως τα καθαρά συνολικά κέρδη μειώθηκαν το 2008 σε σχέση με το 2007, και οι μεγαλύτερες μειώσεις καθαρών κερδών παρατηρούνται στις Πιστωτικές και στα Ταμειυτήρια. Η μείωση των καθαρών κερδών (μετά και από την αφαίρεση των ζημιών), οφείλεται και στο γεγονός της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008. Σύμφωνα με στοιχεία της ετήσιας έκθεσης της ΕΣΥΕ (που περιλαμβάνει και άλλους τομείς που δεν μας ενδιαφέρουν όπως Παντοπωλεία και Διαφόρων Τύπων), από το σύνολο των 205 Συνεργατικών Εταιρειών, εκατόν πενήντα οκτώ (158) παρουσίασαν συνολικά κέρδη €131,1 εκ. σε σύγκριση με €167,5 εκ. το 2007, δηλαδή μειώθηκαν σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά €36,4 εκ. ή 21,7%. Την ίδια οικονομική περίοδο, σαράντα μία (41) εταιρείες παρουσίασαν συνολικές ζημιές €5,9 εκ. σε σύγκριση με σαράντα δύο (42) εταιρείες με συνολικές ζημιές €5,6 εκ. για το 2007, και από το σύνολο των 205 Συνεργατικών Εταιρειών, έξι (6) δεν παρουσίασαν ούτε κέρδη ούτε ζημιές. (Πηγή: ΕΥΣΕ)

Σχετικά με τις εταιρείες που παρουσίασαν **Κεφαλαιουχικό Έλλειμμα**, παρατίθενται τα στοιχεία στον παρακάτω πίνακα.

	2008		2007	
	Αρ. Εταιρ.	Συνολικό Π.	Αρ. Εταιρ.	Συνολικό Π.
Συνεργατικές Πιστωτικές Εταιρείες	4	17.802.061	4	18.754.026
Συνεργατικά Ταμειυτήρια	--	----	1	43.854
	4	17.802.061	5	19.797.880

(Πίνακας 3. Κεφαλαιουχικό Έλλειμμα 2007-2008)

Στον ανωτέρω πίνακα περιλαμβάνονται τέσσερις (4) Συνεργατικές Πιστωτικές Εταιρείες που παρουσίαζαν στις 31/12/2008 συνολικό έλλειμμα ύψους €17.802.061 εκ., που βασικά προέρχεται από παλαιές υποθέσεις απάτης εναντίον των εταιρειών αυτών, οι οποίες παραπέμφθηκαν ενώπιον της δικαιοσύνης. (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Από όσο βλέπουμε, το συνολικό κεφαλαιουχικό έλλειμμα το 2008 μειώθηκε σε σχέση με το 2007.

Σχετικά με την **ρευστότητα**, σύμφωνα με την Κανονιστική Απόφαση της Επιτροπής της Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, τα Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα οφείλουν να διατηρούν ελάχιστο δείκτη ρευστών διαθεσίμων ύψους τουλάχιστον 25%. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η Μέση Ρευστότητα Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων απεριορίστου και περιορισμένης ευθύνης.

Ποσοστό Ρευστότητας % ΑΠΟ - ΜΕΧΡΙ	Αρ. Εταιρειών 31/12/2008	Συνολικές Καταθέσεις 31/12/2008 €000
0- 4.9	1	-
5-9.9	-	-
10-14.9	4	235.125
15-24.9	46	6.262.365
25-29.9	28	1.956.663
30-49.9	30	1.996.927
50 και άνω	10	228.028
Σύνολο	119	10.679.108

(Πίνακας 4. Μέση Ρευστότητα Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων απεριορίστου και περιορισμένης ευθύνης)

Έτσι λοιπόν, με βάση τον παραπάνω πίνακα, μπορεί να ειπωθεί πως περίπου ένα 42% των εταιρειών (51 στον αριθμό) δεν έχει την επαρκή ρευστότητα του ποσοστού τουλάχιστον 25% που απαιτείται, αλλά η πλησιάζει κατά πολύ το 20%, που είναι ένας υψηλός δείκτης ρευστότητας.

Τέλος, αναφορικά με τις **συσσωρευμένες πρόνοιες για επισφαλή χρέη** μέχρι τις 31/12/2008, όπως εμφανίζονται στους οικονομικούς απολογισμούς των διακοσίων πέντε (205) εταιρειών, ανέρχονται σε €335,2 εκ. ή 3,26% επί του συνόλου των εισπρακτέων δανείων, (€317,6 εκ. ή 3,55% για το 2007). Στα ποσά αυτά περιλαμβάνονται και οι πρόνοιες για τη Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα Ατδ. Στο σύνολο των προνοιών για επισφαλή χρέη που αναφέρονται πιο πάνω, περιλαμβάνονται και συσσωρευμένες πρόνοιες ύψους €33,5 εκ., στις 31/12/2008, τεσσάρων (4) εταιρειών (€36,2 εκ. στις 31/12/2007) που προέρχονται κυρίως από σοβαρές υποθέσεις

προηγούμενων ετών καταδολιεύσης σε βάρος τους και είτε έχουν εκδικαστεί από τη δικαιοσύνη, είτε αποτέλεσαν το αντικείμενο αστυνομικών ερευνών. (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Για την περίοδο λοιπόν **2008-2009**, έχουμε τα παρακάτω:

Σχετικά με τα **οικονομικά μεγέθη**, παρατίθενται τα στοιχεία του Πίνακα 5 παρακάτω.

Αριθμός Εταιρειών	ΣΥΝΟΛΟ			Πιστωτικές			Ταμιευτήρια			Σ. Κ. Τράπεζα Λτδ.		
	2009	2008	Αύξηση Μείωση %	2009	2008	Αύξηση Μείωση %	2009	2008	Αύξηση Μείωση %	2009	2008	Αύξηση Μείωση %
	€000	€000		€000	€000		€000	€000		€000	€000	
	114	120	(5,8)	78	82	(4,9)	35	37	(5,4)	1	1	---
Ενεργητικό	19.458.158	14.957.060	30,1	8.982.134	7.376.143	21,8	5.445.888	4.409.369	23,5	4.753.716	2.913.211	63,2
Εισπρακτέα Δάνεια	11.594.378	10.285.953	12,7	6.104.278	5.588.028	9,2	3.831.333	3.430.808	11,7	1.658.323	1.267.034	30,9
Μετρητά & Καταθέσεις στη Σ.Κ.Τ. Λτδ. & άλλες τράπεζες	4.099.523	2.531.562	61,9	2.617.395	1.677.900	56,0	1.443.752	815.116	77,1	---	---	---
Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού	3.764.257	2.139.545	75,9	260.461	110.215	136,3	170.803	163.445	4,5	3.095.393	1.646.177	88,03
Υποχρεώσεις	19.458.158	14.957.060	30,1	8.982.134	7.376.143	21,8	5.445.888	4.409.369	23,5	4.753.716	2.913.211	63,2
Καταθέσεις	16.864.098	13.082.139	28,9	8.090.887	6.801.275	19,0	4.722.938	3.877.833	21,8	4.047.015	2.400.412	68,59
Διάφορες Υποχρεώσεις	1.161.040	578.069	100,8	273.922	33.206	724,9	249.189	103.641	140,4	516.074	334.451	54,3
Αποθεματικά και Μετοχικό Κεφάλαιο	1.433.020	1.296.852	10,5	617.325	541.662	14,0	473.761	427.895	10,7	190.627	178.348	6,9

(Πίνακας 6. Σημαντικά Οικονομικά Μεγέθη ετών 2008-2009)

Από τον παραπάνω πίνακα, παρατηρούμε πως το συνολικό ενεργητικό τους αυξήθηκε σημαντικά από το 2008 στο 2009, παρόλο που ο αριθμός των εταιρειών μειώθηκε (λόγω συγχωνεύσεων), σε ποσοστό 30%, και η σημαντικότερη αύξηση παρατηρήθηκε στο ενεργητικό της Συνεργατικής Τράπεζας (+63.2%). Τα εισπρακτέα δάνεια αυξήθηκαν ελαφρώς σε σχέση με το 2008, συνολικά

σε ποσοστό 12.7%, με την μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση να εμφανίζεται πάλι στα εισπρακτέα δάνεια της Συνεργατικής Τράπεζας (+30.9%). Οι υποχρεώσεις αυξήθηκαν κατά πολύ το 2009 σε σχέση με το 2008, σε συνολικό ποσοστό της τάξης του 30.1%, με την μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση στις υποχρεώσεις της Συνεργατικής Τράπεζας (+63.2%). Όσο αφορά τα αποθεματικά και το μετοχικό κεφάλαιο, παρουσιάστηκε αύξηση της τάξης του 10.5% συνολικά, με την μεγαλύτερη αύξηση να παρουσιάζεται στις πιστωτικές (+14%).

Ακολουθεί ο Πίνακας 7, στον οποίο καταγράφεται μία **συνοπτική κατάσταση καθαρών κερδών και ζημιών** για το έτος 2009 συγκριτικά με το 2008.

Αριθμός Εταιρειών	ΣΥΝΟΛΟ		Πιστωτικές		Ταμειυτήρια		Σ. Κ. Τράπεζα Λτδ.	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
	114	120	78	82	35	37	1	1
	€000	€000	€000	€000	€000	€000	€000	€000
Καθαρά Κέρδη	91.089	131.133	51.540	60.410	30.438	35.720	4.151	30.587
Ζημιές	12.669	5.903	759	3.894	7.947	11	---	---
Καθαρά Κέρδη μετά την αφαίρεση ζημιών	78.420	125.230	50.781	56.516	22.491	35.709	4.151	30.587

(Πίνακας 7. Συνοπτική κατάσταση καθαρών κερδών και ζημιών)

Από τον Πίνακα 2 παρατηρούμε πως τα καθαρά συνολικά κέρδη μειώθηκαν το 2009 σε σχέση με το 2008, και οι μεγαλύτερες μειώσεις καθαρών κερδών παρατηρούνται στις Πιστωτικές και στην Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα (ειδικά στην ΣΚΤ η μείωση των καθαρών κερδών ήταν τεράστια).τα συνολικά καθαρά κέρδη όλων των Συνεργατικών Εταιρειών της περιόδου, μετά την αφαίρεση των ζημιών, ανήλθαν σε €78,4 εκ. έναντι €125,2 εκ. του 2008. Από το σύνολο των 193 Συνεργατικών Εταιρειών, εκατόν σαράντα δύο (142) παρουσίασαν συνολικά κέρδη €86,9 εκ. σε σύγκριση με €131,1 εκ. το 2008, δηλαδή μειώθηκαν σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά €44,2 εκ. ή 23,7%. (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Σχετικά με τις εταιρείες που παρουσίασαν **Κεφαλαιουχικό Έλλειμμα**, παρατίθενται τα στοιχεία στον παρακάτω πίνακα.

	2009		2008	
	Αρ. Εταιρ.	Συνολικό Π.	Αρ. Εταιρ.	Συνολικό Π.
Συνεργατικές Πιστωτικές Εταιρείες	4	15.160.372	4	17.802.061
Συνεργατικά Ταμειυτήρια	--	----	--	--
	4	15.160.372	5	17.802.061

(Πίνακας 8. Κεφαλαιουχικό Έλλειμμα 2008-2009)

Στον ανωτέρω πίνακα περιλαμβάνονται τέσσερις (4) Συνεργατικές Πιστωτικές Εταιρείες που παρουσίαζαν στις 31/12/2009 συνολικό έλλειμμα ύψους €15.160.372 εκ., που βασικά προέρχεται από παλαιές υποθέσεις απάτης εναντίον των εταιρειών αυτών, οι οποίες παραπέμφθηκαν ενώπιον της δικαιοσύνης. Κατά την ίδια ημερομηνία, το ελλειμματικό αποθεματικό κεφάλαιο των εταιρειών αυτών ανερχόταν στο 80,7% του συνόλου των ελλειμμάτων όλων των Συνεργατικών Εταιρειών (Πηγή: ΕΥΣΕ)

Από όσο βλέπουμε, το συνολικό κεφαλαιουχικό έλλειμμα το 2009 μειώθηκε σε σχέση με το 2008.

Σχετικά με την **ρευστότητα**, ισχύει ότι αναφέραμε παραπάνω, ότι δηλαδή σύμφωνα με την Κανονιστική Απόφαση της Επιτροπής της Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, τα Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα οφείλουν να διατηρούν ελάχιστο δείκτη ρευστών διαθεσίμων ύψους τουλάχιστον 25%.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η Μέση Ρευστότητα Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων απεριόριστου και περιορισμένης ευθύνης.

Ποσοστό Ρευστότητας % ΑΠΟ – ΜΕΧΡΙ	Αρ. Εταιρειών 31/12/2009	Συνολικές Καταθέσεις 31/12/2009 €000
0- 4.9	2	17.193
5-9.9	-	-
10-14.9	-	-
15-24.9	51	6.618.419
25-29.9	36	4.440.925
30-49.9	18	1.547.334
50 και άνω	6	189.954
Σύνολο	113	12.813.825

(Πίνακας 9. Μέση Ρευστότητα Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων απεριόριστου και περιορισμένης ευθύνης)

Έτσι λοιπόν, με βάση τον παραπάνω πίνακα, μπορεί να ειπωθεί ότι περίπου όλες οι εταιρείες πλησιάζουν την επαρκή ρευστότητα του ποσοστού τουλάχιστον 25% που απαιτείται.

Τέλος, αναφορικά με τις **συσσωρευμένες πρόνοιες για επισφαλή χρέη** μέχρι τις 31/12/2009, Στο σύνολο των προνοιών για επισφαλή χρέη που αναφέρονται πιο πάνω, περιλαμβάνονται και συσσωρευμένες πρόνοιες ύψους €15,1 εκ., στις 31/12/2009, τεσσάρων (4) εταιρειών (€33,5 εκ. στις 31/12/2008) που προέρχονται κυρίως από σοβαρές υποθέσεις καταδολίευσης σε βάρος τους και είτε έχουν εκδικαστεί από τη δικαιοσύνη, είτε αποτέλεσαν το αντικείμενο αστυνομικών ερευνών. (Πηγή: ΕΥΣΕ)

Στον παρακάτω πίνακα, ακολουθούν τα στοιχεία της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας καθώς και των Συνεργατικών Πιστωτικών Εταιρειών, σε συγκεντρωτική βάση, και περιλαμβάνεται και το έτος 2010, στο οποίο παρατηρούμε **αύξηση σε όλα τα στοιχεία** σε σχέση με το 2009.

Στοιχεία	2008	2009	Μεταβολή 2008-2009 (%)	2010	Μεταβολή 2009-2010 (%)
Λειτουργικά Έσοδα	280.078	301.747	8	335.309	11
Λειτουργικό Κέρδος	140.628	125.533	-11	154.561	23
Ενεργητικό	14.773.571	19.068.816	29	19.936.298	5
Ίδια Κεφάλαια	1.163.893	1.245.041	7	1.447.951	16
Καταθέσεις	10.699.113	12.778.512	19	13.489.794	6
Δάνεια	10.319.125	11.657.609	13	13.045.208	12

(Πίνακας 10. Συγκεντρωτικά στοιχεία της Σ.Κ.Τ. και των Συνεργατικών Πιστωτικών Εταιρειών)

Επίσης, πάλι σχετικά με στοιχεία του 2010, παρατίθενται η πρόοδος που σημειώθηκε στον πιστωτικό τομέα στις καταθέσεις, στα δάνεια, και στα ίδια κεφάλαια. Το 2010 η μεταβολή όλων αυτών ήταν θετική σε σχέση με το 2009, και αυτό αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα 11.

Στοιχεία	2006	2009	Μεταβολή 2006-2009 %	2010	Μεταβολή 2009-2010 %
Καταθέσεις	9.048.075	12.629.268	39,58	13.372.360	5,88
Δάνεια	6.755.736	9.988.582	47,85	11.145.105	11,58
Ίδια Κεφάλαια	611.380	961.619	57,29	1.080.210	12,33

(Πίνακας 11. Ανάλυση καταθέσεων, δανείων, και ιδίων κεφαλαίων των Σ.Π.Ι.)

Στον πίνακα 12, παρουσιάζεται η πρόοδος που σημειώθηκε στο σύνολο του ενεργητικού, στο μετοχικό κεφάλαιο, στα αποθεματικά και στα ίδια κεφάλαια στην Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα το έτος 2010. Σύμφωνα με τον πίνακα, τα στοιχεία αυτά παρουσίασαν αύξηση σε σημαντικό βαθμό εν συγκρίσει με το 2009.

Στοιχεία	2006	2009	2010
Ενεργητικό	3.180.092	4.507.005	4.753.716
Μετοχικό Κεφάλαιο	37.880	78.677	86.301
Αποθεματικά	33.495	111.950	153.780
Ίδια Κεφάλαια	71.375	190.627	240.081

(Πίνακας 12. Στοιχεία Συνεργατικής Τράπεζας)

Τέλος, στον πίνακα 13, παρουσιάζονται τα συγκεντρωτικά στοιχεία της Σ.Κ.Τ. και των συνδεδεμένων Σ.Π.Ι. και για το έτος 2010, και είναι εμφανής η αύξηση σε σύγκριση με το 2009.

Στοιχεία	2006	2009	2010
Λειτουργικά Έσοδα	253.924	275.582	300.277
Λειτουργικό Κέρδος	125.256	111.395	133.681
Ενεργητικό	13.796.047	17.792.472	18.592.989
Ίδια Κεφάλαια	1.009.196	1.074.442	1.268.316
Καταθέσεις	9.887.808	11.744.445	12.408.487
Δάνεια	9.529.434	10.729.667	11.981.114

(Πίνακας 13. Συγκεντρωτικά στοιχεία Σ.Κ.Τ. και συνδεδεμένων Σ.Π.Ι.)

Εν κατακλείδι, να επισημανθεί ότι όλες οι Εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα, είναι συνδεδεμένες σε κεντρικό μηχανογραφημένο τραπεζικό σύστημα ηλεκτρονικών υπολογιστών, το οποίο υποστηρίζεται από τη Συνεργατική Εταιρεία Μηχανογράφησης (Σ.Ε.Μ.) Ατδ. Το λογιστικό σύστημα που ενσωματώνεται σ' αυτά θεωρείται ικανοποιητικό και αξιόπιστο. Δημιουργήθηκαν κοινά λογιστικά "σχέδια λογαριασμών" και τυποποιήθηκαν οι "καταστάσεις πληροφοριών" που παράγονται από το σύστημα, για να υποβοηθείται, τόσο το λογιστικό μέρος της εργασίας όσο και η διοίκηση των εταιρειών λειτουργούν αρκετά ομοιόμορφα συστήματα που διευκολύνουν γενικά τη διαχείριση τους και διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων τους.

Αρκετές εταιρείες, έχουν προχωρήσει σε σημαντικό βαθμό στην καταγραφή και οργάνωση των διαδικασιών αυτών σε εγχειρίδια, με αντίστοιχη εφαρμογή τους στις καθημερινές ή περιοδικές δραστηριότητες τους. Για επιβεβαίωση της συνεχούς εφαρμογής των διαδικασιών αυτών, αρκετές εταιρείες έχουν προχωρήσει στη δημιουργία και πλήρωση θέσεων Εσωτερικού Ελεγκτή και δημιουργία αντίστοιχων Τμημάτων. Στόχος είναι η παρακολούθηση σε καθημερινή-συνεχή βάση, των υιοθετημένων διαδικασιών, καθώς και η πληροφόρηση της διεύθυνσης στο ανώτατο δυνατό επίπεδο, με κατάλληλες εκθέσεις, κατά πόσο ακολουθούνται / εφαρμόζονται πιστά οι οδηγίες και συστήματα που εγκαθιδρύονται από τη Διεύθυνση.

Τέλος συνεχίστηκε η μελέτη των προνοιών των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διέπουν τις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες, και των αναγκών που απορρέουν από την εφαρμογή τους. Εκτός των θεσμικών αλλαγών ολόκληρου του Συνεργατικού Κινήματος που συντελούνται, γίνονται και ενέργειες για δημιουργία κατάλληλου οργανωτικού υπόβαθρου, το οποίο να παρέχει τα εχέγγυα ότι μπορούν να εφαρμοσθούν συστήματα και διαδικασίες οι οποίες να διασφαλίζουν την εφαρμογή των προνοιών των ανωτέρω οδηγιών.

6. Συμπεράσματα

Λαμβάνοντας υπόψη τις σημερινές οικονομικές συνθήκες είναι ξεκάθαρο ότι οι αξίες και αρχές του Συνεργατισμού είναι πιο επίκαιρες από ποτέ. Οι συνεργατικές εταιρείες μπορούν να αποτελέσουν το στήριγμα όλων για οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική πρόοδο. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, κύριος ΜπάνΚινΜουν ανέφερε ότι *«Οι Συνεργατικές Εταιρείες αποτελούν υπενθύμιση προς τη διεθνή κοινότητα ότι είναι δυνατό να επιτύχουμε τόσο οικονομική ευημερία αλλά και κοινωνική ευθύνη μαζί.»*. Με την πιο πάνω δήλωση του ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ήθελε να αναφερθεί τόσο στην προσφορά του συνεργατικού κινήματος όσο και να τονίσει το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει ο συνεργατισμός στο μέλλον (Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, 2008; Παγκόσμια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010).Εξάλλου, η απόφαση 64/136 της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στις 18 Δεκεμβρίου 2009 ανακήρυξε το έτος 2012 ως το Διεθνές Έτος Συνεργατισμού. Η απόφαση είναι εξαιρετικά σημαντική γιατί με βάση το περιεχόμενο της δικαιώνεται ο συνεργατικός θεσμός από το πλέον επίσημο διεθνές βήμα και αναγνωρίζονται οι υπηρεσίες που οι συνεργατικές εταιρείες προσφέρουν στο άτομο και στην κοινωνία.

Όλων των πιο πάνω προηγούνται οι Συνεργατικές Αρχές και οι Συνεργατικές Αξίες, που οριοθετούν τη συνεργατική από τις άλλες μορφές δραστηριότητας και καθορίζουν το ανθρώπινο πρόσωπο των συνεργατικών οργανισμών. Η εκατονταετής ιστορική διαδρομή του Συνεργατικού Κινήματος αποτελεί μέρος της σύγχρονης ιστορίας της Κύπρου. Είναι ταυτισμένη με όλες τις εκφάνσεις της οικονομικής και κοινωνικής ζωής των Κυπρίων και την εξέλιξη της κυπριακής κοινωνίας. Είναι για τους λόγους αυτούς που πολλοί ιστορικοί αναλυτές θεωρούν το Συνεργατικό Κίνημα ως κοινωνικό ρεύμα, το οποίο επέφερε σημαντικές αλλαγές στους κοινωνικούς θεσμούς και διαφοροποίησε τη διαστρωμάτωση της κοινωνίας.

Σε όλα αυτά τα ιστορικά δεδομένα εδράζεται το έργο που επιτελείται σήμερα από το Συνεργατικό Κίνημα της Κύπρου. Βεβαίως το επιτελούμενο έργο, που παράγεται με σύγχρονα μέσα και διαδικασίες, είναι εναρμονισμένο με τις σημερινές ανάγκες του ατόμου και της κοινωνίας. Οπότε, γενικά προσεγγίζοντας το θέμα είτε ιστορικά είτε στη σημερινή του διάσταση οδηγούμαστε εύκολα στο συμπέρασμα ότι η συνεργατική δραστηριότητα διαχρονικά έκανε το άτομο να αισθανθεί ότι δεν είναι μόνο. Να επανακτήσει στην αρχή τη χαμένη αυτοπεποίθησή του

και να ατενίσει στη συνέχεια το μέλλον με αισιοδοξία(Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, 2008; Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010).

Στην εργασία που εκπονήσαμε, αναφερθήκαμε στον Συνεργατισμό με προσέγγιση βιβλιογραφική, γενικότερα στον κόσμο και εν συνεχεία, ειδικότερα στην περίπτωση της Κύπρου. Αναφερθήκαμε σε όλα εκείνα τα πλεονεκτήματα που παρέχει, και καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι ειδικά τώρα, σε περίοδο οικονομικής κρίσης, ο Συνεργατισμός αποτελεί για την Κύπρο φορέα ανάπτυξης, μιας και συνεχίζει να δανειοδοτεί τα μέλη στα πλαίσια των δυνατοτήτων και συμμορφούμενο με τις εποπτικές απαιτήσεις.Επιπλέον διεξήχθη εμπειρική έρευνα και απέδειξε τη διερεύνηση της ανθεκτικότητας του Κυπριακού Συνεργατισμού Τραπεζικού Συστήματος μετά από διαχρονική ανάλυση των οικονομικών μεγεθών για τελευταία έτη.

Με λίγα λόγια, θα μπορούσε να ειπωθεί πως ο Συνεργατισμός για την Κύπρο είναι:

1. Βιώσιμος. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι ακόμα και σε περίοδο οικονομικής κρίσης, ο Συνεργατισμός εξακολουθεί να αποτελεί φορέα ανάπτυξης και κατά τη διάρκεια του έτους 2010 παρουσιάζει άνοδο στα σημαντικά οικονομικά μεγέθη .
2. Αποτελεσματικός. Η αποτελεσματικότητα του έγκειται στο γεγονός ότι μέσω του Συνεργατισμού, συνεχίζουν να ενισχύονται ευαίσθητες (και μη) κοινωνικές ομάδες.
3. Απαραίτητος. Ο Συνεργατισμός είναι απαραίτητος για την ορθή λειτουργία του ανταγωνισμού, από την στιγμή που συγκρατεί τις τιμές (κρατώντας τα κόστη χαμηλά) και έτσι δεν επιτρέπει την εμφάνιση φαινομένων αθέμιτου ανταγωνισμού.
4. Λειτουργεί ως η καλύτερη διαφήμιση για την αξία της απομίμησης. Το υψηλό αποταμιευτικό πνεύμα της Κύπρου οφείλεται εν μέρει και στον Συνεργατισμό.

Μέσα από τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες , το Συνεργατικό Κίνημα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για διατήρηση της ρευστότητας του και ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας , ούτως ώστε να αντεπεξέλθει στην υφιστάμενη οικονομική κρίση και σε οποιαδήποτε νέα πιθανή οικονομική πρόκληση , συμβάλλοντας παράλληλα στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και ανάπτυξης του τόπου. Τα επόμενα βήματα του Συνεργατικού Κινήματος προσδιορίζονται στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων του Συνεργατισμού σε νέους τομείς , όπως την παροχή προσιτής κατοικίας στα μέλη του με χαμηλά και μεσαία εισοδήματα , η στήριξη της

υπαίθρου και του αγροτικού κόσμου , την εμπλοκή στον τομέα ενέργειας και προμήθειας πετρελαιοειδών και την καταπολέμηση της υποαπασχόλησης και της ανεργίας .Επίσης εκμετάλλευση και επέκταση των δραστηριοτήτων του Συνεργατισμού δημιουργώντας συνεργασίες με αντίστοιχα κινήματα άλλων χωρών .Τέλος το Συνεργατικό Κίνημα έχοντας τον άνθρωπο στην κορυφή των κοινωνικών αξιών και εξοικειωμένο με τις δύσκολες συνθήκες από τον καιρό της ίδρυσης του, δεσμεύεται ότι θα συνεχίσει να βρίσκεται στο πλάι του κυπριακού λαού , προσφέροντας του κάθε δυνατή στήριξη , ούτως ώστε να τον βοηθήσει να αντεπέλθει στις δύσκολες στιγμές που περνά σήμερα η οικονομία του τόπου μας.

Ο Συνεργατισμός μπορεί και έχει τη δυνατότητα να αποφύγει σκοπέλους τόσο μεγάλους, και να αποτελέσει κρίσιμο φορέα ανάπτυξης της Κυπριακής Οικονομίας και αυτό από μόνο του ανοίγει το δρόμο για μια νέα μελέτη στο άμεσο μέλλον για την πορεία του Συνεργατισμού σε μια σφοδρή οικονομική μελέτη (αφού θα διαξεχθούν και ολοκληρωθούν οι έλεγχοι για το οικονομικό έτος 2011)

7. Βιβλιογραφία

6.1 Ελληνική βιβλιογραφία

Ετήσια Έκθεση Ελεγκτικής Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιρειών, 2009

Ετήσια Έκθεση Υπηρεσίας Εποπτείας και ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2010

Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2003, *Ο Συνεργατισμός στην Κύπρο*, Λευκωσία, Δεκέμβριος.

Θεοφάνους, Α., Τιρκίδης, Γ., Τομπάζος, Σ., Ευαγόρου, Σ. & Πελαγίδης, Θ., 2003. *Η ελευθεροποίηση των επιτοκίων και κεφαλαίων και οι επιπτώσεις στην Κυπριακή Οικονομία και στο Συνεργατικό Πιστωτικό Κίνημα*. Κέντρο Ερευνών και Ανάπτυξης – Intercollege, Intercollege Press, Λευκωσία, Σεπτέμβριος.

Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, 2012. *Οι συνεταιρισμοί στην κοινωνική ανάπτυξη*, ΣΚΤ, Λευκωσία.

Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, 2005, *Οι Συνεργατικές Αρχές και η εφαρμογή τους στην Κύπρο*, Λευκωσία.

Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2006, *Συνεργατισμός 1909-2006 (Συνοπτική θεώρηση)*, Λευκωσία.

Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, 2009. *Παγκόσμια Οικονομική κρίση και επιπτώσεις στην Κυπριακή Οικονομία*, ΣΚΤ, Λευκωσία.

Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, 2008, *Συνεργατισμός: Ιστορία-Παιδεία-Κοινωνία*, ΣΚΤ, Λευκωσία.

Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, 2010. *Συνεργατισμός και Παιδεία*, ΣΚΤ, Λευκωσία.

Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία ΛΤΔ, 2010, *Συνεργατισμός: Πορεία 100 χρόνων*, Τιμητική Συνεδρία της Ολομέλειας της Βουλής ΟΗΕ: Το 2012 Διεθνές Έτος Συνεργατισμού, Λευκωσία.

Ηρακλέους, Α.Χ., 2008, *Θεωρία Συνεργατικής Οργάνωσης*, Έκδοση Παγκύπριας Συνεργατικής Συνομοσπονδίας ΛΤΔ, Λευκωσία.

Σύγχρονη Άποψη, 2008, *Συνεργατικό Κίνημα: Δυνατότητες και προκλήσεις στο νέο περιβάλλον*. Τεύχος 7, Νοέμβριος.

AgrendaWeekly (B2/24, 2012), 2012, *To 2012 είναι αφιερωμένο στην αξία του Συνεργατισμού: Μια οικογένεια με εκατομμύρια μέλη*, FarmingReport, 06 Ιανουαρίου 2012.

Μαριάδης, Σ., 2012, *Συνεργατισμός, Συνεταιρισμοί. Ιστορία-Φιλοσοφία-Αποστολή: Η εναλλακτική λύση*. 5^η έκδοση, Θεσσαλονίκη.

Ηνωμένα Έθνη, Γενική Συνέλευση, 64^η σύνοδος, 2010, Ψήφισμα που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση [στην έκθεση της Τρίτης Επιτροπής (A/64/432)] 64/136. *Οι Συνεταιρισμοί στην κοινωνική ανάπτυξη*, 11 Φεβρουαρίου 2010.

6.2 Ξένηβιβλιογραφία

JohnstonBirchall&LouHammondKetilson., 2009. *Resilience of the cooperative business model in times of crisis*. International Labour Office, Sustainable Enterprise Programme, Geneva: ILO.

Savva, C.S., 2007. The Efficiency of Cypriot Commercial Banks: A Comparison with Greece and the UK. *Cyprus Economic Policy Review*, 1(2), 1450-4561.

Saiyid, M. & Flamini, V., 2010. *Cyprus: Selected Issues*. 2010 International Monetary Fund, IMF Country Report No. 10/289, Washington, D.C., September.

Demetriades, P., 1998, *Interest Rate Liberalization in Cyprus: A report to the Cyprus Cooperative Movement*, South Bank University, London.

Hans-H. Munkner, 1997, *Report on Ways and Means of Harmonizing the Cyprus Co-operative Movement to European Union Legislation* (revised), University of Marburg, Marburg.

Theophanous, A.,1994, The role of the Cooperative Movement and the Trade Unions in Addressing the Current Socioeconomic Challenges: The case of Cyprus, *The Cyprus Review*, 6(1).

Neocleous, N., 1993, *The Cooperative Movement in Cyprus*, Unpublished paper.

Theodorou, S., 1992, *The Cooperative Banking System and its Contribution to the Overall Banking System and Development of Cyprus*, Unpublished paper.

Lindgren, C., Balino, J. T., Enoch, C-J., Gulde, A-M., Quintym, M., & Teu, L., 2000, *Finanacial Sector Crisis ans Restructuring: Lessons from Asia*, IMF, IMF Occasional Paper No. 188.

Collins, C.V., & Kincaid, G. R., 2003, *Managing Financial Crises: Recent Experience and Lessons for Latin America*, IMF, IMF Occasional Paper No. 217.

Braumann, B., 1998, *Financial Reform in Cyprus - Lessons from Scandinavia*, (draft).

Dress, B., & Pazarbasioglu, C., 1998, *The Nordic Banking Crisis: Pitfalls in Financial Liberalization?*, IMF, IMF Occasional Paper No. 161.

Villanueva, D., & Mirakhor, A., 1990, *Strategies for Financial Reforms*, IMF, IMF Staff Papers, 37, 509-536.

Fylaktis, K., 1995, *The Banking System of Cyprus: Past, Present and Future*, MacMillan Press, London.

Zerche-R, S., J., 1983, *Genossenschaftslehre*, Berlin – New York

Ηλεκτρονική βιβλιογραφία

<http://communitariannetwork.org/RCP%20text.html>

<http://www.pro.com.gr/el/article/93/50673/σημαντικός-ο-ρόλος-του-συνεργατισμού-λόγω-κρίσης>